Нова Европа

Периодична библиотека за държавните проблеми на новия ред

Р. Валтер Даре
Райхслайтер, Райхсминистър на земеделието и прехраната
Водач на германските селяни

DAS NEUE EUROPA
STAATSRECHTLICHE PROBLEME DER NEUEN ORDNUNG
HERAUSGEBEN VON PROF. Dr. L. Wladikin – Sofia

ZWEITE REIHE HEFT 4

R. Walter Darré
Reichsminister für Ernährung und Landwirtschaft,
Reichsbauernführer, Reichsleiter der NSDAP

Blut und Boden

Zur Wiedergeburt des Bauerntums

Р. Валтер Даре
Райхслайтер, Райхсминистър на земеделието и прехраната
Водач на германските селяни

Кръв и Земя

Възраждане на селячеството

С позволението на автора преведе от оригинала
Д-р Гора Иванова

СОФИЯ 1942

Съдържание:

- Рихард Валтер Даре - Личност и дело, от проф. д-р Л. Владикин **7**
- Съчинения на Р. Валтер Даре **21**

Глава първа

Основите на поземелното право

- § 1. Единство на кръв и земя **22**
- § 2. Противоположността - номадите **22**
- § 3. Селянин и земя; основното отношение в правото на собственост **23**
- § 4. Селянин и населяване **23**
- § 5. Нравственост и брак **24**
- § 6. Одалното право и германското поземелно право **25**
- § 7. Поземелното право като образец на германската правна мисъл **25**
- § 8. Поземелното право като пример за произхода на кръвно обоснованото право **26**
- § 9. Наследственият двор като люлка на германското право **26**
- § 10. Наследственият двор и германското селско благородничество **27**
- § 11. Селячеството и германската култура **27**

Глава втора

Упадък и самоутвърждаване на германското поземелно право

- § 12. Унищожаване основите на германското поземелно право **29**
- § 13. Запазване обичая за наследяването **30**
- § 14. Индивидуалистичната правна мисъл лишава наследствения обичай от неговото съдържание **31**
- § 15. Край на едрото земевладение **32**
- § 16. Опитът за освобождаване на селяните от 1807-1816г. **33**

- § 17. Бягство от селото **34**
- § 18. Селячеството при „свободното стопанство” **35**
- § 19. Мобилизиране на земята чрез реалния кредит **37**

Глава трета

Националсоциалистическото селско право

- § 20. Атаката на селячеството срещу отживелите представи на сгромолясалия се либерален капитализъм **39**
- § 21. Основите на националсоциалистическата аграрна политика **40**
- § 22. Регулиране на пазара и организация на Райхснеерщанда **40**
- § 23. Затвърдяване на селячеството чрез закона за наследствения двор **42**
- § 24. Селска чест **43**
- § 25. Селски кредит и селски задължения **44**
- § 26. Новоизграждането на германското селско съсловие (селячеството) **45**
- **Възраждане на селячеството** **47**

Рихард Валтер Даре
Личност и дело

Р. Валтер Даре е щастливо съчетание на философски ум с организаторски талант. Той възкреси духовно германското селячество, модернизира земеделието и скотовъдството, утвърди селянина върху земята и постави разпределението на земеделските произведения върху съвършено нови основи. Тази земеделско-стопанска революция беше ръководена пряко от него. Резултатите й са толкова сполучливи и големи, че реформата на Даре представлява епоха в развитието на германското земеделско стопанство и един световен пример за съвсем нов и оригинален начин на обществена и стопанска организация.

Преди да бъде практически политик, Р. Валтер Даре беше специалист в своята област, оригинален мислител, с философски поглед върху историята и автор на научни съчинения.

Той е син на крупен германски търговец, живущ временно в Аржентина, затова родното му място е градчето Белграно, близо до Буенос Айрес. От чисто германски произход и евангелистко вероизповедание, Рихард Валтер Даре е роден на 14 юли 1895 год. Следвал е гимназия в Хайделберг, евангелски педагогиум в Годесберг, пак гимназия в Гумерсбах и после специалното колониално училище във Виценхаузен. Специалното си образование той продължава в Гисен, гдето полага заключителен изпит за дипломиран колониален стопановед и Друг изпит за дипломиран агроном. Това всестранно обгръщане на агрономическата наука му дава титла, която се равнява на докторат в хуманитарните науки.

Неговата отлична подготовка и природното му дарование скоро привличат вниманието на министерството на земеделието и то го натоварва с различни задачи. В 1927 год. Даре заминава за Финландия като представител на Райха в скотовъдната изложба, в град Латис. Останалото време от годината използува за научни изследвания и пътувания из Финландия. През 1928/29 год. намираме Даре в германската легация в Рига, като стопански съветник и представител на източногерманското земеделско стопанство.

Бъдещият националсоциалист спонтанно проявява своето вродено чувство на дълг към народ и родина - щом се обяви Световната война през август 1914, младият Даре, без много да обмисля, се записа доброволец и наскоро замина за фронта. В 1917 год. го виждаме да се сражава като подпоручик.

Служебните и практически занятия не пречат на младия агроном и стопановед да продължава своите академически изучвания. Господствуващата тогава либералистична стопанска наука не можа да го увлече, защото той наблюдаваше със собствените си очи печалните последици от нейното прилагане в Германия. Тя не можа да го заслепи със своите превъзнасяни авторитети, защото надареният с оригинална мисъл Даре виждаше грешките и заблужденията й. Вместо по пътя на рационалистичните и логично изкуствени построения, с които си служеше класическата икономическа наука, Валтер Даре сам, по интуиция, намери пътя на философското историческо мислене. По този именно път той срещна самобитния пророк на новото учение - Адолф Хитлер. Афинитетът между светогледа и волята за служене на германския народ, у двамата новатори, - които могат да се схванат като два подсъзнателни инструмента на народния дух, - скоро създаде между тях другарство, сътрудничество и една тясна и вярна идейна дружба, която се оказа съдбоносна.

Погледът на Р. Валтер Даре проникна до корените на селския проблем. Упадъкът и бъдещото възкресение на германското селячество не трябваше да се изследва с методите и средствата на господствуващата либерална система, защото тя, именно, беше основната причина на злото.

Едно дълбоко историческо проучване на селския въпрос даде ключа за правилното разбиране на проблема. Развитието на селското стопанство изобщо, е било тикнато в погрешен път от чисто политически фактори, при които едни са били заслепени от погрешни идеологии, а други са разрушавали цялото съзнателно, за да осигуряват своите лични или съсловни интереси. Не оставаше друго, освен да се върнем назад, в историята, докато достигнем точката. от която е започнало погрешното отклонение на историческото развитие, та тъкмо там да построим нашата изходна основа за новия селскостопански ред. Така хирургът забива ножа си все по-дълбоко, докато достигне здравото месо.

Тези си изследвания и размишления Даре е изложил главно в две свои капитални съчинения: **„Селячеството като жизнен извор на северната раса"** - един том от 464 големи страници, обнародван за пръв път в 1928 год. и подписан от автора му като „дипломиран агроном"; второто голямо съчинение, което представлява продължение на изследванията и заключенията на Даре, е озаглавено: **„Ново благородничество от кръвта и земята**" (248 страници), издадено в началото на 1930. Множество статии в списания и вестници, сбрани отпосле в един обемист том, под надслов: **„Борба за душата на германския селянин "** (1933 год.)

В тези съчинения Валтер Даре изясни, пред себе си и пред обществото, основните проблеми на германското селячество. Методите и средствата се налагаха от само себе си, като логическа последица. Те бяха същите, които Хитлер възвестяваше и предлагаше. Расата, като чиста кръв, и земята, като неотделимо достояние на тези, които я обработват, трябва да бъдат двата основни стълба на бъдещата постройка. Самото изграждане трябва да се извърши по методите на противолибералния националсоциализъм. В монографията „Кръв и Земя" Валтер Даре ни е дал квинтесенцията на своето учение, и то чрез убедителността на осъществяването.

Адолф Хитлер, който винаги е търсел с диогенов фенер най-способните хора, за да ги привлече, да ги спечели и привърже към себе си, да ги постави на съответното отговорно място и да ги ободрява и подпомага с авторитета си, - спря своето внимание върху богато надарения и характерен свой партиен другар и още в началото на 1930 год., го натовари с изработването на плана за едно организиране на селячеството върху принципите на националсоциализма, които напълно съвпадаха с изводите и на самия Даре. Разбира се, този план беше само на книга и можеше да се приложи само като партийно подреждане вътре в кадрите на Хитлеровата партия, тъй като Фюрерът беше още в опозиция и дори беше преследван от формално-законната власт. Това не пречеше на Даре да се заеме за своята задача с фанатично увлечение. Резултатът на неговите трудове беше „Партийната декларация на Н.С.Г.Р.П., а становището на Партията към селяните земеделско-скотовъдното стопанство" от 6 март 1930 година.

За да може да върши по-авторитетно своята работа, Даре беше назначен от Фюрера за райхслайтер. Планомерното изграждане на „селскостопанския апарат", вървеше бързо, понеже в лицето на Даре бяха си подали ръка: компетентността, ясният поглед върху проблема, вродената дарба и възторгът да се служи на родината, запален от пламъка на Водача.

Щом зае властта, Хитлер веднага постави съответните лица на съответните места. Той не се съблазни от странното удоволствие да размества картите. Даре беше най-подготвеният човек в селскостопанските въпроси, и райхсканцлерът Хитлер веднага го назначи за министър на народната прехрана и земеделието, първо в Прусия, а после в Райха. Организирането на германските селяни му донесе авторитетната и единствена служебна титла: **„Водач на селяните в Райха"**.

За да обхванем и оценим делото на националсоциалистическата революция и по-специално, на Р. Валтер Даре, необходимо е да си припомним какво бе положението на германското селячество преди Хитлер да поеме властта и да постави в действие, с помощта на държавния силов, апарат, своята програма.

Накъсо казано, либералното стопанство подчини селянина земеделец на спекулиращия капитал. Социалната демокрация на Ваймарския конституционен период се оказа безсилна да поправи злото и се задоволи с частични или временни подпомагания, запазвайки либерално-капиталистическата основа. Приблизително така се постъпва и в привидно авторитарните режими. Националсоциализмът, напротив, се нахвърли върху корена на злото и осъществи реформения си план без компромиси, без полумерки, цялостно. Нека се разбере добре: само по този начин могат да се лекуват недъзите на съвременния обществен и стопански живот, защото пораженията на стария режим са много дълбоки и всеки компромис с него ще бъде задна вратичка, през която неговата змийска гъвкавост ще съумее да го измъкне.

Старият режим се характеризира с постоянното западане на селячеството. Поради диктуваните от международната борса ниски цени на земеделските произведения, селянинът живееше оскъдно и се намираше в постоянно парично затруднение. Правителствата смятаха, че достатъчно изпълняват дълга си като оставят частния капитал да предлага на селяните услугите си, във форма на добре гарантирани заеми!

Км 1907 год., в разцвета на либералистичната икономика, половината от германските селяни бяха принудени да отстъпят на едрите земевладелци земята си и да станат при тях изполичари или работници. Това изкореняване на половината от селските стопани се извърши без насилие, напълно законно, в духа на либералистичната икономика.

Особено динамично се развиха отношенията на германското селячество след Световната война - един 15-годишен процес на всестранен упадък.

Продължителната война разнебити всичко, включително земеделието и скотовъдството. Воден от своя здрав инстинкт, селянинът: зае да навакса изгубеното. Банките му предложиха своите услуги, срещу висока лихва и добра гаранция. Марката се обезценяваше катастрофално. Въвеждането на рентенмарката произведе обратен удар. Земеделецът не можеше да спекулира, нито да следи машинациите на борсовите банкови спекуланти. Той се остави на Бога и на своите управници - социалдемократите. Крайният резултат, изразен във факти, бе следният:

От началото на кредитната и стокова криза на 1929 год., до поемането на властта от Хитлер, германското селячество се видя обременено с колосалния дълг от 12 милиарда златни марки или, кръгло 40 милиарда лева. При това критическо положение, започна спадане на стойността на земеделските произведения, главно поради ниските цени на международната борса. Спекулантите внасяха евтино жито от чужбина и смазваха германския селянин, който се бореше с неплодородна земя и лош климат. И повечето селяни не можаха да издържат борбата: сумата на лихвите съставляваше 20 на сто от продажната цена на цялото земеделско производство на Германия. Добре обезпечените банкери пристъпиха към принудително събиране на вземанията си и обсебиха земята на селянина по най-износна за тях цена. Следните цифри показват размера на злото: на публичен търг бяха продадени селски стопанства.

година:	**брой на стопанствата:**	**хектари:**
1924-26	4 282	37 754
1927-29	7 900	200 000
1930-32	17 157	462 485

Хиляди селски стопани и производители бяха разорени и изпъдени от бащиния си дом и двор. Държавата, вярна на своя либералистичен принцип: да бъде само „нощен пазач” и да следи дали всичко се извършва точно по буквата на закона - наблюдаваше, безпомощно или с лицемерно състрадание, как капиталът превръща селския производителен имот в обикновена стока (годна за всякакви транзакции, като всички други стоки) и как спекулата, за чисто лични интереси и печалби, разрушава основите на държавата и народа. В своето отчаяние мнозина селяни минаха към самопомощ и се опитаха да се съпротивяват със сила на изгонването им от тяхната вековна бащиния. Но „нощният пазач” веднага влезе в ролята си и постъпи със селяните като с бунтовници, нарушаващи светостта на законите. Изкоренените селяни станаха изполичари и надничари при новите собственици, или отидоха в градовете да увеличат броя на индустриалните работници. Напливът на нови работнически ръце намали надницата, а растящата безработица ги изхвърли пак на улицата, тях и семействата им, отчаяни, пролетаризирани, подкрепяни от държавата, колкото да не умрат от глад.

Останалите в имота си селяни едва свързваха двата края, благодарение на дълъг работен ден и минимални лични нужди. Недоходен и несигурен, селският занаят стана тежък, досаден и презиран. Селските синове търсеха начин да се откажат от бащиното занятие и да потърсят по-добър живот в града. Така се увеличи бягството от селото; така продължи изкореняването на селската младеж - две големи злини за всека държава.

Това голямо бедствие, застрашаваше основите на нацията и държавата, не пречеше на банки и борси да инкасират дадените заеми и да натрупат огромни печалби. Това бедствие не пречеше и на политическите занаятчии да спечелят партизани между отчаяното селско население - социалдемократи и комунисти развиваха оживена агитация, те, които бяха виновни за бедствието, съумяваха да го използват за своите политически цели. Образуваха се стотици синдикати и всевъзможни сдружения, имащи за обект селяните и селското производство. Всяко едно от тези сдружения искаше да съществува само за себе си, да извлече полза от другите, да им даде от себе си по-малко, с една дума: да реализира максимална печалба. В тази „игра на стопанските сили” се вършеше взаимно изиграване, което водеше до борба и омраза. Клоните на едно и също дърво, брулени от бурята, се блъскаха едно о друго, повреждаха се, унищожаваха се.

Тъкмо в това време на подкопаване и упадък, Адолф Хитлер организираше партията и изграждаше програмата си. От неговия поглед не убягна и съдбата на германското селячество, напротив, той обяви селянина за основа на държавата, и вписа като задача на партията - спасяване на селячеството.

Още в предварителната програма на движението, изнесена от Хитлер на 24.11.1920 год., се казва: „Ние искаме поземлена реформа, която да отговаря на нашите национални нужди. Ние искаме създаването на закон за безвъзмездно придобиване на земя за общополезни цели. Ние искаме премахването на поземления наем и ***забраняването на всякаква спекулация със земята***”.

Ето какво мисли Адолф Хитлер за ограбвания и прокуждан, пренебрегван и дори унижаван селянин: Запазването на едно здраво селско съсловие, пише той в книгата си „Моята борба”, като основа на цялата нация, е необикновено много ценно. Много от нашити днешни страдания са само последица от нездравите отношения между селяни и граждани. Във всички времена, дребните, и средни селски стопани са били най-добрата защита срещу социалните заболявания, от каквито и ние страдаме днес. Тези, именно, селски стопани са единственото разрешение, което позволява на един народ да намери всекидневния си хляб в кръга на своето национално стопанство. Индустрията и търговията отстъпват от тяхното нездраво водаческо място и се нареждат в общите рамки на едно потребително и

изравнително стопанство. Следователно, и двете не са основа на народната прехрана, а само нейно помощно средство ...”

В речи, статии и книги бяха разработени тези основни мисли. Тук, именно, познанията и способностите на Рихард Валтер Даре се проявиха така бляскаво, че Фюрерът - чиято дарба да познава хората е съчетана с любовта му към силните и способните - още в началото на 1930 година назначи дипломирания агроном и предан партиец Даре да ръководи аграрно-политическата служба при централното управление на партията (тези ръководители по-късно бяха наречени райхслайтери). Основните искания на националсоциалистическото движение бяха изложени (в една нарочна „Декларация на Н.С.Г.Р.П. за становището на партията към селяните и селското стопанство”. Авторът на тази знаменита Декларация, която съвпадаше по всички линии с общата идеология на движението, беше Рихард Валтер Даре.

Основните идеи на новата селскостопанска политика се различаваха коренно от господствуващите в либералната политическа икономия принципи. В синтетичното си съчинение „Кръв и земя”, Даре ги е изложил ясно и внушително. Те засягат, с реформаторски замах, всички области на селското стопанство. - Първото условие е биологичното заздравяване на германския народ; затова селячеството трябва да се запази расово чисто и здраво, за да бъде извор на освежителна кръв за града и за делата държава. Засиленото селско производство ще намали вноса от чужбина и ще пести чуждата валута; ще даде на индустрията здрави и добре нахранени работници; ще направи Германия по-малко зависима от чуждестранния внос, за мирно и особено за военно време. Здравите нерви, физическата издръжливост, битовите нрави, непоколебимата любов към родната земя - правят от селянина най-добрия войник и бранител на родината. Селячеството действително е основата на държавата”, както бе го нарекъл Хитлер.

Като райхслайтер и като министър на земеделието Р. Валтер Даре си постави за задача да освободи германските селяни от всички видими и прикрити окови на старото либерално-капиталистическо стопанство, да го заздрави и издигне с организационните и материални средства на новата държава и да постигне възможно максималната автаркия в изхранването на германския народ. Гладът е лош съветник и начало на всички обществени смутове, казваме ние; същата мисъл Даре е изразил в следния свой постулат: „**Осигуряването на прехраната е предпоставката на всички политически съображения”**.

С поемането на властта, Хитлер и сътрудниците му имаха да покажат, дали ще осъществят изработената в опозиция програма, или ще тръгнат по отъпкания път на демагогията, както всички властници преди тях. Характерното и съдбовното у националсоциализма бе, че той започна незабавно с най-добросъвестно и цялостно прилагане на програмата си. Решителният завой и творческата същина на самата революция беше основната промяна в изходната позиция, в направлението, в средствата и методите - всичко, като логически резултат на новия светоглед. Властвуващият националсоциализъм не само зае противоположна на либерализма позиция, но се освободи и от неговите начини на действие: опортюнизъм, полумерки, движене по линията на най-малкото съпротивление, лицемерно доброжелателство и положителен егоизъм.

Нека спомена за една от големите трудности, която беше превъзмогната, благодарение на Даре, когото не напразно изтъкнахме като забележителен по своята оригиналност мислител и творец. Когато Даре, в качеството си на райхслайтер, започна да прилага възложената му от Фюрера трудна задача, липсваха практически, каквито и да са предпоставки за създаването на една здрава селска организация и за осъществяването на

едно органическо стопанство за народната прехрана. Не бе останало нищо здраво и годно, с което човек да може да си послужи. При поемането на властта, земеделското производство беше така разсипано и объркано от организационно гледище, че трябваше да се изостави всичко и да се започне съвсем отново. Нито с помощта на държавната и общинската администрация, нито с посредничеството на разните професионални организации, Даре можеше да влезе във връзка с всички стопани и да ръководи производителното селячество на Германия, държавният център нямаше пряка връзка с всички села и стопанства. Ето защо, Даре трябваше да мисли за преустройство не само на селското стопанство, но и на цялата публична администрация и на всички професионални организации - една огромна, трудна и отговорна работа. Самото имперско министерство на народната прехрана и земеделието нямаше никаква системна мрежа, чрез която да управлява общото имперско производство. В отделните федерирани държави селското стопанство се ръководеше различно; дори в някои случаи, едни и същи работи биваха отнасяни към различни министерства и ресорни служби. Всички тези недостатъци на либералния и социалдемократичен режим бяха отстранени при реорганизацията на цялата държавна машина, в което преустройство на Германия върху националсоциалистически основи, министър Даре взе живо участие и осигури на своето министерство всички необходими организационни средства.

След поемането на властта, райхсканцлерът Адолф Хитлер назначи като пръв националсоциалистически райхсминистър на прехраната и земеделието - не друг - а най-компетентния, най-подготвения, най-способния: Даре. Това стана на 29 юни 1933 год. Понеже не беше нито случаен, нито посредствен министър, Даре веднага се залови за своята работа и то като изпитан майстор.

Първата работа на Даре беше да спаси от разорение онези селски стопани, които социалната демокрация още не беше успяла да изкорени. В навечерието на поемане властта от Хитлер, около един милион хектара селска земя беше обявена за публична продажба от кредитори и наемодавци. Само две седмици след поемането на райхсканцлерството от Хитлер, излезе един декрет за спиране продажбите на селски стопанства, в който се казваше просто:

„ ... Принудителни продажби на селскостопански, горскостопански и градинарски земи... се спират... Принудителни продажби, поради парични вземания, на движими вещи, които служат за стопанисването на земята, на селски, горски или градински стопанства, както и покъщнината на стопанина и семейството му... не се позволяват...”

Облекчаването на земеделските стопани от непоносимата тежест на паричните задължения продължи с едно, колкото майсторско, толкова и коренно законодателство, изразено главно в **„Закона за защита на изполичарите”** от 22.IV.1933 г. (с чувствително намаляване процента на наемодавеца) и **„Закона за уреждането на селскостопанските задължения”** от 1 юни 1933 год. Разбира се, трябваше да се вземат мерки за предпазване на селяните от ново задлъжняване: това стана малко по-късно.

За да намерят селяните истинското си място в новата държава и за да може тя правилно да ги използува за общото благо, необходимо беше да бъдат те организирани в една нова националсоциалистическа организация. Тази работа беше възложена на Даре и той я изпълни бързо и бляскаво.

Още на 13 септември 1933 год. беше обнародван закона за новата професионална организация на селяните и хранопроизводителните стопани, в един общ за цялата империя (Райха) съюз, наречен „Reichnährstand” - един новоизкован термин, който би могъл да се преведе: имперски съюз на хранопроизводителите. В този съюз (съсловие, корпорация) на

германското земеделско стопанство, се причисляват не само същинското земеделие и скотовъдство, но още и горско стопанство, градинарство, риболов и лов. В същия съюз членуват още: земеделските синдикати, едра и дребна търговия с хранителни продукти, занаятчийско или фабрично преработване на земеделските произведения. Този състав ни показва, че райхнеерщанда не е една чисто професионална организация за защита на съсловни интереси, а е същевременно и много повече общ съюз - с публичноправни задължения и права - на онази част от германския народ, която е отговорно заета и натоварена с прехраната на народната общност. Тази политико-философска същина трябва винаги да се има предвид когато се разглеждат правата, привилегиите, задълженията и въобще устройството на тоя съюз. Майсторското дело на Даре се състои главно в това, че той съумя да приложи на дело, в областта на земеделското производство, преработване и разпределение, националсоциалистическия светоглед.

В правното устройство на райхнеерщанда са съчетани две основни начала: централизация и местно самоуправление, обаче, под знака на водаческия принцип. Начело на съюза стои имперският водач на селяните (Reichsbauernführer) за какъвто Фюрерът назначи Даре. При него има един имперски (т. е. за целия Райх, а не само за някоя от федерираните държави !) селски съвет – **Reichsbauernrat**; един щаб, Stabsamt, в който се обединяват организационни и професионални въпроси; и една Административна служба - Verwaltungsamt - които разработва в подробности и привежда в изпълнение решенията на имперския селски водач и щаба му. От горе надолу, устройството е пирамидално: бившите федерирани държави, схващани като земски единици, имат своите земски селски организации (Landesbauernschaften) възглавявани, всека една от своя земски селски водач – Landsbauernführer. Околийските и местните организации имат също така свои водачи. Местният селски водач живее в самото село и е постоянно в пряк допир със своите съселяни.

Всички водачески длъжности са почетни и са поверени на действителни селски производители. Те са подчинени на йерархичните си началници и на държавните органи, обаче, самите те не са чиновници. Съюзът е устроен водачески и самоуправително, а не бюрократично. Казвам самоуправително, в смисъл, че който и да е водач самостоятелно изпълнява възложените му задачи и има значителна свобода на действие.

Чрез тази оригинална организация, райхсминистърът Даре можеше да опипва пулса и да провежда мероприятия, дори до последното селце и до последната работилница, чрез свои органи, проникнати от същия дух, който вдъхновява Фюрера и неговия министър. Повечето от заварените либералистични или марксически селски сдружения бяха разтурени.

Покрай другите служби, райхснеерщандът издържа земеделски и скотовъдни училища, както и училища за всички отрасли на селското производително и преработващо стопанство.

Законът изрично възлага на райхсминистра; т. е., на Даре, да издава сам необходимите наредби за изграждането на съюза и за правилното му действие. Същото разпореждане намираме и в останалите селскостопански закони на Райха. Което ще рече, че Валтер Даре е не само автор на идеите, но и техен практически осъществител. В цялата си дейност, Даре намираше винаги искрената и сърдечна подкрепа на Фюрера, които се радваше на неговите успехи.

Законът за организирането на земеделските стопани съдържа и „мерки за регулирането пазара и цените на земеделските произведения”. Колко голямо и жизнено значение има тази материя за селския производител, излишно е да се говори.

Нека си припомним положението на пазара при либералистичното стопанство, пък и при социалдемократичния режим. Резултатите бяха печални за производители и консуматори, но винаги задоволителни и понякога отлични за спекулиращите посредници. Свободната конкуренция - идеален уравновесител на теория - често пъти се изграждаше в грабеж под защитата на закона.

Националсоциализмът трябваше да скъса и скъса с цялата система на либералистичното стопанство. Не вече „законът" за търсенето и предлагането ще определя цената (в действителност я определяше борсата и международните спекуланти, които съумяваха често да създават изгледи, ту за повишено, ту за намалено търсене или предлагане). Занапред цената трябва да се определя от нуждата и задоволяването й. Меродавна е действителната, а не привидната нужда. Задоволяването й се извършва с оглед към един обществен дълг, а не под нагона на печалбата. Спекулативният елемент е заместен от съзнанието за граждански дълг. Наистина, икономическите закони не могат да бъдат произволно изменени, обаче, една обща Нравственост може да бъде изправена като буден страж и да не позволява на безотговорни егоисти да извършват криминални нарушения на икономическите закони.

Производството, преработването и разпределението на хранителните произведения престават да бъдат занятие за печелене на пари, преди всичко; оставайки източник на доход и поминък за странствуващия субект, тези занятия са, на първо място, обществени служби за изхранването на народа. А знайно е, че когато се изпълнява една обществена служба, личният интерес отстъпва на втори план. Производителите и купувачите не могат взаимно да се надхитрят, нито пък да ограбват потребителя, защото всички съставляват една общност. Държавата бди зорко и поразява още в зародиш, всеки опит за неизпълнение на обществения дълг и за вредителство над производител или консуматор.

Следователно, справедлива цена е онази, която покрива действителните и разумни разноски на производителя и му осигурява достатъчен доход, за да живее добре и да усъвършенствува стопанството, и която е стабилна. Борсовата игра на цените е изключена, следователно и спекулата. От друга страна, понеже храната е основното разходно перо в бюджета на всеки потребител, то цената трябва да бъде справедлива и за консуматора, т. е. да може да бъде покривана, без значително ограничаване на другите разходи. Постоянството в цената на хранителните произведения осигурява стабилност в домашния бюджет на потребителя, който от своя страна е производител-работник, чиновник, търговец и пр. Стабилността на домашния бюджет е основна предпоставка за стабилността на произведенията и услугите, а също така и на надниците.

Законът осигурява и редовност в пласмента на хранителните произведения, защото търсенето все пак е главният стимул на производството и го характеризира: постоянно и равномерно производство. Затова се вземат мерки за регулиране и на пласмента.

Въз основа на тези общи постановления - чието приложение изисква много труд, опитност, честност, преданост и талант - са изработени във формата на отделни закони и наредби, правила за производство, разпределение (търговия), пласиране и пр. за повечето от главните хранителни произведения, като жито, брашно и хляб, мляко и млечни продукти картофи и др.

Колко правилно е била замислена системата, колко талантливо приложена и колко сръчно ръководена - показват резултатите на нейното 7-годишно съществувание. Фактът, че тази националсоциалистическа система на Даре, издържа напрежението на войната и не допусна множеството дефекти в продоволствието през миналата световна война и през

либералистичния режим след нея - е неоспоримото доказателство за годността, бих казал за гениално замислената и проведена система на производство и разпределение.

Какво бе колебанието в цените на земеделските произведения може да се види от следните цифри: към началото на 1929 год. индексът им бе общо 132, а към началото на 1933 год. бе паднал на 81. В 1940 год. той бе стабилизиран на 108. Последната цифра показва, че се държи сметка и за консуматора, както и за производителя. Тенденцията е да се увеличи дохода на земеделския производител, но това става не за сметка на потребителя и на държавното съкровище, а със стопански оправдани средства: увеличаване доходността на земята и добитъка, и разпиляване обектите на селския труд: придобиване нова земя, обзавеждане на нови стопански домакинства, умножаване броя и подобряване расата на домашните животни и птици.

Новото устройство на стопанския апарат позволяваше, в някои случаи, истинско командване на цените, напр. цената на житото да бъде увеличена, без да се допусне увеличение в цената на хляба; или пък някои хранителни продукти да се дават на по-ниска от пазарната цена, но само на бедното население. И в двата, както и в други подобни случаи, дефицитът от едни произведения се покрива с излишъци от други. Изкушавам се да кажа, че известни спекулативни възможности, които стопанският живот сам по себе си създава, се използват, но за общонародна полза, а не за джоба на спекуланта.

За покриване недоимъците, централното държавно ръководство си служи с внос от чужбина. Обаче този внос не може да вреди на местното производство, защото цените му служебно се приравняват към определените местни цени, а количеството му е само толкоз, колкото е недостигът. Така че, по-евтиното чуждо жито, например, не може да опропасти работещия при по-лоши условия германски селянин. Държавното ръководство взема овреме мерки за създаване запасни складове, от които се взема за попълване на недоимъците, причинени от каквито и да било причини. Подобно запасяване, не с материали, а с парични суми, се извършва под формата на изравнителни фондове, от които се вземат суми, за да се поддържа определеното ниво на един артикул, независимо от действителното поскъпване на добивната му цена.

Чудото на дирижираното стопанство - което не може да се осъществи изолирано, а е част от една цялостна държавна и стопанска форма - даде невероятни за обществото и логически несъвместими за либералните икономисти резултати - да се увеличи дохода на производителя, без да се обремени бюджета на консуматора. Дори държавни субсидии не са необходими. Чудото е възможно чрез съответна и идеалистично проведена нова организация, и чрез пълно отстраняване на разните видове спекуланти. Това е възможно не с частични мероприятия и драконовски закони, но чрез основно и искрено променяне на политическия, социален и стопански строй.

Средецът на националсоциалистическата аграрна политика е „Законът за наследствения двор” от 29 септември 1933 год. В него Даре вложи учението на Хитлер а и своята политико-стопанска философия. Чрез този закон се осъществиха думите на Фюрера: „Селянинът е основа на държавата”.

Още преди този закон, Даре състави и прокара, като пруски м-р. на земеделието, един „Закон за селско наследствено право” от 15 май 1933 год., в който закон той изложи своите принципни схващания за възкресяването и затвърдяването на германското селячество. Този закон, по своята редакция, напомня великите харти в конституционната история, установяващи нови и съдбовни ръководни начала. Затова прави впечатление повече на една идейна декларация, отколкото на един чисто юридически акт. Тоя закон има една преамбюла

(въведение), която е синтеза на политическата и стопанска философия, легнала в основата му; като такава, тя ни изяснява най-същественото от идеологично гледище, и затова ще я цитираме цялата:

„Неразривната свързаност между Кръв и Земя е необходимата предпоставка за здравия жив от на един народ.”

„Селската поземлена уредба на по-ранните векове осигуряваше в Германия, също и юридически, тази свързаност, която произлиза от естественото жизнено чувство на народа. Селският двор (селското цялостно стопанство) беше неотчуждаемото наследство на кореняшкия селски род.”

„Чуждо по дух право, нахлу и разруши юридическите основи на тази селска уредба.”

„Обаче германският селянин, благодарение на своето здраво чувство към народа си, запази жизнената основа в много общини на страната и по пътя на обичая, предаваше селския двор неделим, от баща на син.”

„Повелителен дълг на правителството на пробудения народ е: да осигури националното въздигане чрез законодателно установяване на следващото селско наследствено право, което е израз на запазената в германския обичай неразривна свързаност между Кръвта и Земята”.

Практическият смисъл е следният: селският стопанин трябва да остане собственик на своя дом и имот, което значи, че не бива да бъде изгонван от него за дългове; същевременно, този имот, който е родово достояние на селянина, не бива да се разпокъсва от подялба между сънаследници, а да се предава от поколение на поколение цял и неделим. И двете тези основни положения са узаконени: неотчуждаемост и майорат. Положението на другите сънаследници е уредено от закона.

Един диктатор би заповядал, чисто и просто, да се следва новия закон, в името на общото благо или на държавната необходимост. Обаче Даре не постъпи така. Той се мотивира три насоки: утилитарно, с оглед главно към стопанския и социален момент; исторически - намира принципите на новото наследствено право в старогерманските правни обичаи, които са били изтикани от чуждите римски и либералистични закони; расово и национално - селото да стане извор на свежа германска, расова чиста кръв, която свързвайки се здраво и навеки с родната земя, да стане гранитната основа на нацията и държавата.

И така, още в първите месеци на своето властвуване, националсоциалистите освободиха селянина от непоносимата тежест на лихварските задължения и премахнаха призрака на принудителната публична продан; снабдиха го с евтин, бърз и достатъчен кредит, за да подобри производството си; осигуриха му твърди цени и равномерен пазар; запазиха единичното и цялостно селско стопанство от наследствено разпокъсване; обявиха това стопанство за неотчуждаемо и необменяемо; със закон постановиха, че едно селско стопанство трябва да бъде поне толкова голямо, че да може да изхранва едно семейство (Ackernahrung), но и да не надминава 125 хектара - това значеше, че малоимотният и полупролетаризиран селянин трябва да получи с помощта на държавата още толкова земя, колкото е необходимо, за да бъде истински земеделец. Преголемите чифлици, които напомняха феодализма и латифундиите на благородници и плутократи, трябваше да бъдат заменени със селски стопанства, които да бъдат свързани със семейството на този, който ги обработва със собствения си труд. Със закона от 6. VII. 1938 год., съществуващите още „фидаикомиси” (едри чокойски родово-аристократични чифлици) се премахват и земята им се разпределя между селските стопани, като нови селскостопански дворове.

Най-после, националсоциализмът положи големи и искрени старания да издигне селянина духовно, да му възвърне вярата, да го направи зачитан и уважаван от всички. Това

е постигнато. Колко сполучливо Даре е назовал сборника от своите статии: „Борба за душата на селянина" ! - Думата селянин стана нещо като почетна титла, която не може да носи всеки. Законът за наследствения двор определя, че само „собственикът на селския двор се нарича селянин. Селянин може да бъде само този, който е германски поданик, който има германска или сродна кръв и е достоен за почит”. На друго място Даре дява следната синтетична дефиниция на новия селянин: „Селянин е този, който покрива отечествената територия с обработвана земя, в която неговия род и той са пуснали наследствени корени, и който гледа на своя труд като на дълг към своя род и към народа си”.

Тази основна мисъл на националсоциалистическия светоглед бе изразена от Хитлер с следните думи, на 1 октомври 1933 год. в Бюкеберг по случай празника на жетвата: ***„За нас германският селянин е не само професионалист, но и представител на германската жизнена сила, следователно, опора на германското бъдеще. В селянина ние виждаме извора на националното плодородие, основата на нашия национален живот”.***

До вчера пренебрегваният селянин, изведнъж стана пръв гражданин на своята държава и хранител на своя народ. Обаче, всички тези привилегии същевременно налагат на селския стопанин редица народополезни задължения. Основното националсоциалистическо правило - общият интерес се поставя над частния интерес - важи и тука. Законът за наследствения двор поставя интересите на рода и нацията по-високо от интересите на сънаследниците. Същото трябва да се каже за интересите на кредитори, банкери, търговци и пр.

Основното задължение на селския стопанин е да изхранва народа. От тук произтичат редица задължения и отговорности. Този момент в националсоциалистическата стопанска и социална система е много добре изяснен от Даре в книгата му „Кръв и Земя”, особено главата „Селска чест”. Стопанинът е длъжен да изпълнява нарежданията на своето началство, в рамките на райхснеерщанда. Както цялото стопанство, тъй и земеделското производство е дирижирано, с цел да се постигнат максимални резултати и главно, да се поддържа равновесието между нуждите и благата. Един стопански план - изработен и прилаган от министъра на прехраната и земеделието Даре - определя всяка година какви култури ще се засяват, с оглед на нуждите и възможностите. Общото количество се разпределя по области и по низходяща степен на съюзната организация, достига до отделния стопанин, който получава не само наряд за засяване и обработване, но и задължение за доставка. По-нататък, ръководството обхваща наредби за складиране, преработване и разпределение между индустриалната и пряко потребителната консумация.

Този сложен апарат работи с удивителна точност и резултатност, благодарение компетентността и организаторския талант на Даре и помощниците му. Но и благодарение цялостната държавна организация в догмите на националсоциализма. Без тази цялостна, а не частична, организация и без възприемането на новия светоглед, наличните резултати сигурно не биха били постигнати.

За съпротива от страна на селския стопанин не може дори да се мисли. Но възможни са: небрежността, мързела, своенравието. Стопанинът е под постоянния надзор на своята организация, който надзор тежи само върху недобросъвестните, но за добрите стопани е постоянна опора, извор на помощ и добри свети. Редица поправителни мерки, като напомняне и др. т., предшествуват законната възможност за изправянето на провинения селски стопанин пред специалния Наследствен селски съд, който може да лиши виновния от званието му селянин и да му отнеме стопанисването на имота, предавайки го на съпругата му, или на най-близкия му наследник. Дори е допустимо, с разрешението на Имперския селски водач, цялата собственост на селското стопанство (двора) да бъде предадена на друг селянин.

Независимо от практическите цели, в законни постановления е отразено новото схващане на правото на собственост и принципа за поставянето на частната собственост в служба на общността.

Щом селянинът е основата на новата държава, то всестранното заздравяване на държавата налага създаването, на колкото може повече селски стопани, обзаведени по техниката и духа на националсоциалистическата идеология. С редица системни законодателни мерки се пристъпи към набавяне на земя, с цел да бъдат върху нея устроени нови селски стопанства (напр. „Das Gesetz über die Neubildung deutschen Bauerntums”от 14. VII 1933 год. и др.).

Нова земя бе доставена чрез бонификации: отводняване на мочурища, подобряване неплодородна почва, изтръгване земна площ от морето чрез диги и пр. От морето са изтръгнати до сега около 2 000 хектара площ и върху нея са образувани стотина нови селски стопанства. Планът предвижда придобиването на сто хиляди хектара в продължение на 50 години, От мочурища и др. т. режимът е на път да добие около два милиона хектара. За бонификации и други поземлени подобрения, старият режим на либерали и социалдемократи бе поставил на разположение в 1932 год. 27 милиона марки. Режимът на Хитлер постави 270 милиона.

Нова земя бе доставена чрез изземването на преголемите и частни чифлици (над 125 хектара), чрез премахването на грамадните родови имения (фидаикомиси) и чрез покупка със средствата на Германската банка за вътрешно заселване (Дойче Щадлунгсбанк). Ще бъдат сигурно придобити около един милион и 700 хиляди хектара.

До 1 октомври 1936 год., райхсминистър Даре успя да устрои над 700 000 селски дворове (самостоятелни стопанства). Това съставлява 35 процента от цялата обработваема площ на Германия. Стремежът е да се покрие цяла Германия със самостоятелни селски стопанства в духа из закона за селския двор. Земеделското население на Германия съставлява 21 на сто, но правителството се стреми да го увеличи, колкото може повече.

За подобрението на земеделското и скотовъдно производство се полагат неимоверни грижи. Всичко е поставено в услуга на земеделеца, на първо място, науката и машините. В само две години националсоциалистическо управление, от 1932 до 1935 год. пласментът на земеделски маншети се покачи от 80 на 240 милиона марки; употребата на изкуствени торове се увеличи с повече от 30 на сто. Професионалното обучение на селяните и особено на техните деца, е поставено на голяма висота и развива усилена дейност. Никак не е чудно, че от своята неплодородна по природа земя, германският селянин изкарва много по-голям добив, отколкото например нашият селянин, па и отколкото земеделците на другите културни народи, напр. в Германия на хектар се добива 21,6 двойни центнери (един двоен центнер е равен на 100 кг.), в Франция 16,4, в Съединените щати 8,8, въпреки плодородната почва.

От 23 хиляди безработни земеделски работници в 1933 год., които Хитлер и Даре завариха, през лотото на 1935 год., не остана нито един безработен.

Цялото земеделско производство се покачи бързо и значително. Само след двегодишно приложение на стопанския план на Даре, добивът на пшеница нарасна с 400 000 тона, а през 1936 год. - с един милион тона. Местото не ми позволява да посоча цифрите и за други видове произведения. Особено голямо нарастване се отбелязва в областта на маслодайните растения - 10 до 20 пъти увеличение - и на лена. Последният артикул вече е достатъчен да покрие вътрешните нужди на страната.

Как самите селяни посрещат новия земеделски ред, показват не само добитите резултати в количество и качество, но и самочувствието на селянина и семейството му. Духовното освежаване на селяните и привързаността им към режима, може да се наблюдава масово на големите празненства, устройвани всека година като Празникът на жетвата (Erntedankfest), където стотици хиляди селяни се стичат да изразят радостта си и да изкажат благодарност на своя Фюрер и на министъра си, които направиха толкова много за тях във всяко отношение. На един от последните празници, понеже Фюрерът оповести голямата нужда на Райха от лен, селяните доброволно решиха и засяха две хиляди хектара с лен, на стойност около 800 хиляди марки, и го подариха на Фюрера, да го употреби за нуждите на страната, а добитата сума - за подобрение на земеделието. Затова следните думи на Хитлер, казани на това празненство, звучат като искрена изповед, а не като демагогска агитация:

„ ...Щастлив съм, че от мястото, което заемам, мога да работя за моя народ. Особено много се радвам на всеки час, който откъсвам от моята всекидневна работа, за да го прекарвам между вас. Вашите очи и вашите погледи, са за мене най-хубавата награда, която би могло да има на земята, заради положените от мене грижи. От вас си отивам винаги двойно и тройно по-силен, отколкото съм дошъл”.

Ще завърша този очерк с пророческите думи на Р. Валтер Даре:

„ ... И тогава стопанството на германския народ ще стане първото стопанство в света, изградено върху нов ред, в което не вече алчността на търговеца, а етоса на труда ще бъде оста на всека дейност и съобразителност”.

Райхсминистър Даре, чудотворецът на германското селско стопанство, е и добър приятел на нашия народ, който в грамадното си мнозинство е селски. Една статия на Даре, от която ще цитирам най-същественото, показва отношението му към България и към българското селско стопанство. В статията си „Германо-българският принос за изграждането на европейското стопанство”, Даре пише:

„Европа стои пред съдбоносния праг на нов стопански и политически живот. Този нов начин на живот ще бъде изграден върху делото. Той ще бъде възнаграден от кипящата работна кръв на европейските народи. С поглед назад към 1930 год. - земеделските борби на Германия и постиженията през 1933 г. - може да констатираме, че мерките, приложени в германското земеделие, биха дали най-добри резултати в едно сътрудничество между европейското селско население. Когато германското селско население започна своята производствена борба, аз не си правех илюзии върху въпроса за прехраната. Беше ми ясно, че ще трябва да бъдат внесени, чрез разумна търговска политика, допълнителни хранителни припаси от чужбина.

Нямаше, обаче, никакъв повод, снабдяването на германския народ с хранителни продукти да се предостави на спекулативните презокеански страни, тъй като Германия не желаеше да стане зависима от тях. От ден на ден ставаше по-ясно, че световните либералистични стопанства не са били и никога вече не ще могат да бъдат годни. Затова съзнателно насочих своя поглед към Европа, а най-вече към младите селски страни, с които историята ни свързва векове наред. Моят стремеж беше да наредя систематично тези страни около Германия, за да може тя да закупува от тях земеделските произведения. При тази естествена размяна, износът на индустриални произведения от Германия, се повиши. България и Германия дават хубав пример за възможностите, които предлага едно съвършено допълване на две различни стопанства.

При това, аз разглеждам българското земеделие като главен фактор в стокообмена между двете страни. Германия ще бъде винаги един естествен пазар за българските

произведения, като с това, на българския селянин се дава възможност да получи от Германия, за по-нататъшното планомерно разширение на земеделското му производство, нужните машини на ниска цена. България повиши производството си на масла и индустриални растения, на зеленчуци и овощия, както и отглеждането на добитъка си, с което задоволява нуждите на германския пазар. Без съмнение, за в бъдеще тя ще има още по-голяма възможност да разшири своята търговия с Германия. Аз съм дълбоко уверен, че именно германо-българското сътрудничество ще допринесе за щастливото изграждане на новия стопански ред в Европа”.

Проф. Л. Владикин

Съчинения на Р. Валтер Даре:

1. **Das Bauerntum als Lebensquell der Nordischen Rasse** (I издание 1928, IV издание 1938, страници 493).

2. **Neuadel aus Blut und Boden** (I издание 1930, VII издание 1941, страници 248).

3. **Das Schwein als Kriterium für nordische Völker und Semiten.**

4. **Walter Ratenau und die Bedeutung der Rasse in der Weltgeschichte.**

5. **80 Merksätze und Leitsprüche über Zucht und Sitte, aus Schriften und Reden,** 1940.

6. **Vom Lebensgesetz zweier Staatsgedanken. Konfuzius und Lykurgos,** 1940.

7. **Neuordnung unseres Denkens,** 1940.

8. **Der Kampf um die Seele des deutschen Bauern** (сборник статии, 1930).

9. **Stellung und Aufgaben des Landstages in einem nach lebensgesetzlichen Gesichtspunkten aufgebauten deutschen Staates,** 1930, VI Aufl. 1934.

10. **Erkenntnisse und Werden** (сборник от статии, между 1925 и 1933 год.).

Глава първа.

Основите на поземелното право

1. Единство на кръв и земя

В една епоха, в която за науката беше важно да схване абстрактно - при всички образувания на естествения и исторически живот - общото и еднообразното, държавата се определяше като единство на власт, народ и територия - и то при всеки народ по различен на-чин. Ако с това се поставя въпросът за отношението на народа към неговата земя, то ние все пак сме още далеч от смисъла, който лежи в единството на „кръвта и земята", което е извор на сили за националсоциалистическото движение и основата на нашата държава. Защото кръв и земя като предпоставки на новата държава се намират не само във външна връзка, но под формата на челяд и двор те образуват, според германския светоглед, взаимно запазващи се членове на едно вечно правно единство. Какво е означавало и какво ще означава и занапред за нашия народ това правно единство на кръв и земя, може да разберем най-добре, като разгледаме противоположността между правото на кръвта и земята от една страна, и правото на номадите, от друга.

2. Противоположността - номадите

Има народи, които преценяват земята само по ползата, която тя може да им даде, без постоянно изразходване на труд, па бил той и само преходен. Тези народи вир-ят върху всяка земя, само ако тя - все едно в каква форма - може да се експлоатира за печалба. Затова те могат да сменят местожителството си според формулата: „Гдето ти е добре, там е отечеството ти". Други народи, пък са свързани с една определена земя, така че са пуснали като дървета дълбоки корени в нея и само с голяма опасност могат да бъдат пресадени на друг вид земя.

Местността, която благоприятствува образуването на оня лесно сменящ местожителството си тип народи, са степите и пустинята. Степта прехранва човека чрез пасбището, което предлага на неговите стада и на ловния дивеч. Пасбищната плоскост се променя според климата и годишното време, и принуждава стадата да сменят пасбищата. Хората ги следват. Те са номади, т. е. скитащи овчари, които са принудени да използват предлагащото им се без посев пасбище, където го намерят. Въз основа на този скитнически живот се развива едно особено устройство на скитническите племена, и едно особено право.

Фактът, че единичният човек в пустини, степи и тундри не може да се отдалечи от племето и от сменящите пасбище след пасбище стада, го свързва неразривно с племето и го прави като единичен човек напълно безпомощен. Този факт му пречи да основе със собствената си челяд едно лично, свое съществувание; и следователно, понеже не може да се свърже с една определена земя, той не е в състояние да си основе собствен дом.

Постоянното скитане създава закона, според който племето трябва да живее и налага на индивида да се подчинява на тоя закон, като на една външна необходимост за него и за племето.

Тъй като отделният човек не притежава собствена земя, липсва му необходимото свое за отглеждане на децата му и за създаване наследствена традиция на челядта. По такъв начин липсва и основата за брак. Грижата за живота на децата носи цялото племе, т. е. общността на всички мъже. Затова бащата няма никаква особена правна връзка с роденото дете и неговата майка; затова и жените стоят на по-долно ниво в племето. Общото брачно право, което гради върху връзката със семейството, върху положението на домакина и домакинята, е немислимо за номадите. Те не познават и никаква отговорност за своя имот.

Животните, по силата на своя инстинкт, сами и с по-голяма сигурност, отколкото би могъл да стори това човекът, потеглят към временните зелени пасбища, и хората-номади ги следват.

3. Селянин и земя; основното отношение в правото на собственост

Съвсем друго е правото на народите, които са били здраво заседнали на земята си. Селянинът получава плодовете от своята нива и доходите от своя добитък, не само като използуване на една щедра природа, но и като жетва на своя труд; не само като незаслужена ми-лост, но и като плод на своето отговорно творчество, наедно с природните сили, които той е открил и за които се грижи. Селянинът не се чувствува зависим от племето, от съвкупността на мъжете, които у номадите, поради своите грабителски скитания и поради общия лов, трябва да си подлят плячката. Напротив, селянинът стои в едно лично отношение към земята и добитъка си, на които служи с труда и грижите си. Ясно е, че собствеността трябва да има за този селянин друг смисъл, отколкото притежанието на плячката има за номада, комуто тя бива раздавана така, както на акционери се да-ват дивиденти. Виждаме, че селската собственост включва в себе си: задължения и права, служене и свободна лична отговорност.

Плячката, която не налага на притежателя никакво задължение, - защото не е определена за трайно запазване, а само за използуване, - не дава на правото никаква насока, в смисъл как да бъде третирана от него. И така правото на плячка се явява в неразвитата си форма като даване право да се разполага с нея произволно, едно правно понятие, което, посредством гражданския законник, е станало понятие за собственост на гражданското право изобщо. Но не правото на номада върху раздадената му плячка, а отношението на селянина към неговия двор и нива, ни се вижда като образец и основна представа за отношението на всеки творчески труд към неговото дело, и като изходна точка за схващане и оформяване правото на собственост.

Не само използуването и употреблението може да изчерпи съдържанието на едно право; но право може да бъде само това, което служи за запазване на животворните сили, които са: първо, отговорността на собственика за намиращите се в негово разположение средства, били те нива и добитък, работилница или друго някакво заведение, и второ, службата или грижата за тяхното запазване, но и запазването на самия собственик чрез тях.

Чрез имперския закон за наследствените дворове[1], селското право станало ръководно за понятието отговорна собственост.

4. Селянин и населяване

Отношението на селянина към земята „ двора му се отличава от всички други форми на собственост. Ние можем да разберем това напълно, ако си припомним германското одално устройство (Odalverfassung). Едва тогава ще ни се разкрие смисълът, вложен в единството на кръвта и земята.

Земята не е дело, създадено от човка само за неговия личен и съвременен живот, каквото е една работилница или индустриално предприятие. Земята преживява не само отделния човек, но и живота на неговите внуци и правнуци.. Благодарение въздействието на слънцето, нивата може да дава плодове, докато бива обработвана. Затова и нивата се е струвала на старите германци не като нещо обикновено, а като дарен от божеството, от

[1] **Reichserbhofgesetz** урежда основните положения в националсоциалистическия селско-аграрен строй. Понятието **Erbhof**, което ние превеждаме с „ двор - за да останем по близо до немското понятие - означава цялото земеделско стопанство на една селска челяд, т. е. дом, снаряжения, земя, инвентар, което трябва да се предава по наследство неделимо. Понятието е възстановено от старото германско обичайно право.

вселената, имот, като слънчево наследствено владение. Тъй като имот се казва на германски „од” - сричка, която е запазена, напр., в думата „Klein-od” то даренията от вселената имот бил за германеца „All-od“ или в обратен ред на двете срички „Odal” (с ударение на първата сричка).

Как може човекът, чийто живот е така кратък, да стане носител и собственик на един одал и да влезе в правно, значи истинско и постоянно отношение, към вечната нива? Германското право отговаря на този основен въпрос чрез това, че единичният човек става носител на един постоянен, запазващ се чрез чистото наследяване на кръвта, вид и на редица поколения. Чрез наследяването на кръвта единичният човек е член на веригата, която достига от праотец до правнук. Запазването на тази верига има за предпоставка чистото наследяване на кръвта, която единствена гарантира еднаквостта на вида у предци и потомци. Правото е осигурило това чисто наследяване чрез брачните закони.

5. Нравственост и брак

Според германското схващане, наследствената маса е от божествен произход. За да бъде предадена на потомството в същата чистота, тя трябва да бъде зачената, износена и редена само от жена, която е родена от същата кръв. Омесване с чужда или по-малоценна кръв докарва, според германското схващане, до отслабване и израждане на потомството. И обратно, в пълноценни потомци се показва чистото запазване на кръвта.

Докато честта на мъжа се основава върху неговите предци неговите дела, особената чест на жената като майка е способността да даде потомство. Мъж, който е пълноценен, според германското схващане, отличава с това и майка си като чистокръвна жена. Той сам се връща в брака си пак към една чистокръвна жена, за да продължи чрез нея своя вид, да създаде деца, които могат да носят неговата наследствена маса и да продължат неговия живот. Така, кръгообращението на мъжката наследствена маса се кръстосва вътре в широкия, обаче, затворен в себе си, кръг на кръвта с вечно кръгообращение. Затворенят кръг на запазената чрез нравствеността и брака кръв, получава своя символ в брачния пръстен, в кръгообращението на женската наследствена маса. По този начин двете се съединяват в едно булчинския венец и в надгробните венци. Това кръгообращение не е обикновена природна даденост, която човек би могъл само да приеме, но тя предвижда известен ред, т. е. нравственост и право, които се грижат и запазват естествено предадената кръв.

Чрез здраво отглеждане и възпитание на младото потомство, чрез добър подбор при избора на съпруга или съпруг и чрез отстраняване на изродените, старите германци са се грижели да осигурят онова кръгообращение на тяхната непримесена кръв. Така Адам фон Бремен (I. 6.) съобщава следното за саксонците: „Те рядко разваляха чистотата на своята кръв чрез брачни връзки с други или по-низши народи и се стремиха да създават един своеобразен, без всякаква чужда примес, само на себе си подобен народ”. Още според средновековното германско право, влизането в брак с евреин се наказвало със смърт. Също така и полови връзки между евреи и германци били наказвани с огнена смърт. Обаче и всред собственото си племе германците изпитвали добре, каква стойност имал известен род според неговата кръв и съобразно с това, давали преценката си при избора на съпруги и при пресмятането на откупната сума.

При женитба между хора от различен произход, детето следвало “по-лошата ръка”, т. е. добивало същото правно положение, каквото имал оня от родителите, който притежавал по-малки права. По този начин, за мъжа е било правно невъзможно да издигне до степен на пълноправен наследник едно произхождащо от смесване с по-малоценна кръв дете. Само децата, които произлизали от брак с равноценна жена, добивали същите права, каквито имал

бащата. Жената отговаряла, затова щото родените в брака деца да произлизат от свързването й с пълноценния мъж. Затова жената е била и пазителка на кръвната чистота в брака. Прелюбодейката била строго наказвана; защото съществувала опасност, тя да промъкне между родените в брака и чрез това доказани чистокръвни деца, и някое дете, което е заченала от свързването си с чужда кръв, тъй като по тоя начин тя нарушавала чистото наследяване на кръвта. Мъжът не можел да даде на никое дете от чужда кръв положението на брачно (законно) дете, защото създадените от друга жена деца се считали вече опетнени в произхода си само с факта на раждането им от нея. Само съпругата, която е заченала дете от връзката си с някой чужденец, можела да легитимира това дете чрез раждането му в брака, и така да изложи на опасност чистотата на потомството. Затова съпругата носела голяма отговорност като чиста пазителка на наследствената маса. Високата почит към германската жена била в съгласие с това нейно положение.

Грижата за наследствената маса в брака била свързана с дома, в чиято вътрешност огънят, като обуздана и запазваща природна сила, бил символ на естествения ред в брака. И така, дворът е бил почвата, върху която се изграждал бракът, място за наследяване на кръвта.

Тъй като земята минавала в наследство върху кръвния наследник, видът се запазвал винаги върху същата земя. Всяко ново поколение от деца израствало в същата среда и влизало в същото жизнено пространство, и можело да се развива върху същото място. И така, видът оставал винаги еднакъв, именно, чрез запазването кръвта чиста и чрез наследяването на земята. По този начин, германската челяд оставала своите членове да пуснат дълбоки корени в притежаваната земя и им дарявала същевременно място и постоянен вид. Като носител на наследената кръв и наследения вид единичният индивид е имал право да бъде свързан правно с трайното, т. е. с нивата и двора. Така, временният носител на челядта е бил собственик на одяла, с всички права и задължения.

6. Одалното право е германското поземлено право

Тъй като притежанието на земята е било свързано с наследяването на кръвта, то притежанието на самата земя е било предпазвано от случайности и е било издигнато отвъд късия земен път на единичния притежател, до едно трайно аграрно право. Одалът, наследственият двор, е единствената правна форма, която е пригодена към постоянното, изискващо постоянни грижи и даващо постоянни плодове естество на нивата, а от друга страна, прави възможно запазването на расовоценния вид върху земята.

Тук е действувало едно естествено познание на живота и то е създало едно право, пригодено към естествените изисквания на нивата. Одалното право е самото аграрно право; и състоянието на земеделската култура в областите, в които важи затвореното наследяване на дворовете, сравнено с други области, в които са допуснати чести смени на притежанието и подялба, потвърждава ясно, че онова старогерманско аграрно право колкото и да е старо, не може да бъде изоставено. Освен това, запазването и историята на германските родове доказва, че в тях, както никъде на друго място, един благороден и висш вид е съумял да си създаде трайно съществуване.

7. Поземленото право като образец на германска правна мисъл

Нивата и дворът посочват на временния собственик неговите задължения и придават на собствеността като съдържание, известна мерка от право и отговорност. Нивата и дворът изискват и оформяват също и правото на наследяване, което от своя страна служи за запазването на кръвта. Това фактическо оформяване на правото, - което не излиза от своеволните нужди на изтръгнати от родната земя индивиди, но изхожда от естествените

сили и за да ги запази, а чрез тях да запази и себе си, намира подходящата правна форма, - е германска проява. Германските селяни са служили инстинктивно на запазването техния естествен свет, на запазването нивата и добитъка, и всичко това, само заради ТЕЛНИЯТ РЕД, който е свързвал човешките дела на естествения свет така, както е било най-подходящо за запазването на вида.

Едно право, което вместо всичко това, изхожда от мнимите претенции на отделния индивид, действува разрушително, все едно, дали се касае за раздробяването на един двор или имение, за безогледното разрушаване на местността и на нейните природни сили, или за унищожението на стопански ценности. Именно върху изхождащото от единични индивиди привидно право се основаваше наследствената подялба, която раздробила дворовете. Злоупотреблението с правото на собственост от единични лица направи възможно безразборното, подтиквано от спекулирането със земи от страна на отделни хора, разширение на големите градове и насърчаването също в полза на отделни индивиди построяване на индустриални заводи, които като отделни заводи, са били предварително определени за продажба и за застояване. Имаме под ръка достатъчно примери за това, как може да действува едно изхождащо от отделния „субект" мнимо право.

8. Поземленото право като пример за произхода на кръвно обоснованото право

Правото на собственост и наследяване на земята, което е оформено в германското одално право, осигурявало на германеца неподправеното запазване на неговия вид и на неговата кръв през редицата поколения и го е свързвало с трайните сили на земята и вселената. Запазването вида чист се виждало на германеца като повеля на боговете на неговия народ, чийто пример го ръководил при отглеждането на вида и при преценката на човешките дела. Затова правото, което осигурявало вида, му се струвало като спасителен ред, който той почитал и спазвал заради своята кръв. Този ред е имал своята стойност сам в себе си и затова бил задължителен за всеки, който държал за себе си, т. е. за своя вид.

Едно такова право се коренило в кръвта на всеки едного и не добивало значението си тепърва от един писан закон. Това е една основна разлика. Само правото, което като естествен ред осигурява, съобразно с вида, развитие и чисто запазване силите на един народ, може да бъде почувствувано и почитано от всички членове на един народ като глас на собствената им кръв и на собствената им добра воля. Само такова право предлага непоколебима основа за изграждането на една държава. Тези предпоставки са верни за германското селско право, за правната връзка на собствеността и за наследственото право на земята. Затова и германското селско право служи за образец при схващането и изграждането на правото в германската държава.

Пътят към един естествен ред, който да осигурява запазването на кръвта, и чиято задължителност е обоснована в кръвта, изхожда от правното схващане на тия именно селяни.

9. Наследственият двор като люлка на германското право

Одалът е било мястото, върху което се обосновавало запазването на кръвта. Тук били погребани предците, на които селянинът дължал своята кръв и своя вид. В наследствения двор бил сключван бракът, в който германецът служел на чистото продължение на кръвта и на отглеждането на децата. По такъв начин, за всички поколения била явна връзката на кръвта със земята. Доколко правото се е коренило в тази връзка, се вижда от това, че наследственият двор, и особено гробът на прадедите, е бил мястото на съда. „Hangemal" се казвал, както наследственият двор, така и - като съществена част от същия - мястото, гдето били погребани дедите - и гдето се раздавало правосъдие. Тук били закрепвани, чрез клетка,

всички договори. Даже и в чужбина, клетвата, която служела за затвърдяването на някой документ като „Handfeste”, била давана върху един отпечатък на съдебния символ. Така, наследственият двор бил център на един естествен правов ред и същевременно родното място на германската правна мисъл, както и място за правосъдие, целещо запазването на това право.

10. Наследственият двор и германското селско благородничество

Един въпрос, който се налага на всеки, е останал до сега без отговор. Къде са отивали останалите синове, когато един от тях е поемал като наследник двора? Оставали ли са те |правно свързани с родния двор?

Запазването на рода в същото жизнено пространство е отстранявал намаляването на дворното място. Ако родът не е притежавал повече дворове и достатъчно земя за разселване, то селските синове потегляли в съседната пуста страна и се заселвали там. Здравият излишък от селска сила извел най-сетне германските племена извън техните граници. Те си търсили земя и разнесли в своите походи кръвта си, нравите и правото си из цяла Европа. Историята на всички европейски народи от средновековието насам се гради върху тях. Там, обаче гдето до родовия двор бивали построявани нови дворове върху нова земя, там родовият двор се считал като благороден измежду тях, И неговото притежание се давало винаги в наследство на най-благородния измежду Синовете. Така, наследяването на родовия двор гарантирало един единствен по рода си подбор, а старостта на родовия двор давала сигурна мярка за благородството на заселения в него род. Германското благородническо съсловие не било значи, едно отделно от селячеството съсловие, но означавало единствено селяните, които били заселени в одалните дворове на техния род. Те притежавали гробниците на дедите и празничното място в своите дворове. Те ръководили и правораздаването. Те били главата на целия род, на челядта.

11. Селячеството и германската култура

Животът на германските селяни се извършвал по наследения ред, който бил изграден върху връзката между кръв и земя и който служел за запазването на кръвта и на земята. От това селячество са излезли най-коравите воини и най-мъдрите съдии. Примери за войнствената мъжественост на ония селяни ни дават и днес още исландските саги (легенди), след като легендарното богатство на нашите собствени, заселени на немска земя прадеди, е било унищожено от намиращи се под чуждо влияние покварени потомци.

Мъдростта на германската правна мисъл може да се подразбере, когато чуем сполучливите къси правни поговорки, които са се запазили, или пък наследените традиционни областни права, които, в началото неписани, са се запазили само благодарение на редовното им повтаряне от страна на говорителя на закона върху празничния площад, и които били записани едва през средновековието.

В това наследено богатство нашият род ни показва една висока земеделска и занаятчийска култура. Това може да научи днес всеки един, който е още жертва на заблудата, че германците са били номади, скитници - овчари или полудиви горски обитатели. Тази наивна и фактически с нищо необоснована представа води началото си от едно планомерно незачитане на действителните традиции, което може да се означи като фалшифициране на историята. Тъй като писаните традиции се намирали през цялото хилядолетие на средновековието почти изключително в ръцете на говорещи латински и мислещи по римски образовани монаси и учени, то много малко писмени документи говорят за високото ниво на селската култура на германците. За нея, обаче, свидетелстват толкова по-красноречиво запазените от земята и днес открити изкопки и датиращите от най-стари

времена каменни паметници. Като примери ще приведем само издяланото в скалата изображение при Бохуслен в Швеция, от бронзовата епоха, което представя цяло едно рало, запрегнато с две говеда, както и предисторическите плугове в Доструп и Торн. Тези находки потвърждават това, което са постигнали и приведените по-горе изследвания на правната история: германците са били уседнали селяни. Науката за имената на нашите села е по-нататъшно доказателство за това. Най-сетне, историята на расите на домашните животни говори много ясно за селячеството на германците, както и историята на заселените в Северна и Средна Европа индогермански племена, които били принудени, поради липса на земя, да напреднат в различни походи на юг.

Глава втора

Упадък и самоутвърждаване на германското поземелно право

12. Унищожаване основите на германското поземелно право

Че германците като селяни са притежавали собствена земя, бива най-сетне потвърдено и от факта, че ръка за ръка с упадъка на селското съсловие върви и пропадането или израждането на германските племена.

Германските племена, през ранно-средновековното движение на народите, както и преди това германските селски кервани, потеглили да търсят земя, но не могли, в средиземноморските страни и всред едно чуждо население, да установят със земята такава здрава връзка, каквато бяха утвърдили в северната си родина. Те попаднали, макар и отчасти, едва с течение на много вкове, под властното влияние на средиземноморската цивилизация, която, след загиването на елинизма и след откъсването на римляните от севера, била определена главно от Ориента. Само остатъци от самороден германски правен ред са преживели тук загиването на северната кръв в смесицата на народите и угасването на германския специален вид.

Племената, които останали върху старата земя, начело със саксонците, били подчинени от изграждащата се върху чужда земя и чуждо право Франция, и техните най-добри наследствени племена били унищожени. Избиването на 4 500 саксонски благородници при Верден на реката Алер от страна на Карл Западнофранкски лишило саксонското племе от целия му водачески слой. Това, което Карл е направил тогава, би било същото, ако днес напр. Германия би поканила 4 500 висши чиновници, стопански и военни първенци на Франция, уж за миролюбиви разговори, а да ги обезглави на бърза ръка, и по този начин да лиши Франция изведнъж от нейните водачи.

Френската уредба в графства - с назначени и поставени от краля графове като съдии - подкопала корените на германското право, което било свързано със земята и челядта. Присвояването на общинските и незаети земи от страна на франкския владетел и раздаването на тези земи като ленни (феодални) владения на черкви и манастири и на кралските служители, разрушило основите на германското устройство. Не вече одалът, на който селянинът с отговорна свобода служел на собствения си род, но един зависим имот, който принуждавал да се дават данъци на господарския чифлик, станал сега основно понятие на селското поземелно устройство и право.

В колко тясна връзка се намират поземелно право, брак и наследяване, се вижда от това, че при промененото аграрно право селската женитба се нуждаела от одобрението на господаря на земята, и това одобрение трябвало да бъде измолено посредством един данък, наречен „Bedemund”. Наследникът трябвало да даде откуп, за да му остави господарят на земята дворното място. При това, господарят на земята получавал от наследника винаги най-добрите глави добитък.

Формата на зависимостта на селянина имала различни степени: докато на много места зависимостта била подобна на тази на един днешен наемател или изполичар, то на други места тя приличала почти на крепостничество. Трябва, обаче, да се подчертае, че зависимост и крепостничество са две принципно различни неща, които правно били така рязко разделени, че напр. съпругата на един зависим, станал после доброволно крепостник, можела, чрез обикновено заявяване на надлежно място, да обяви своя брак за разтрогнат, и да получи развод. Една особеност на нашата германска селска история е фактът, за жалост

съвсем неизследван от нашата правна история, че ние сме притежавали, разпръснати из цяла Германия, известен брой свързани непосредствено с райха свободни селски чифлици, които не плащали никога данъци, даже и на църквата.

Според степента на тая зависимост селянинът бил задължен да бъде на разположение с личния си труд и с впрегатния си добитък, за стопанството на господаря на земята или на чифлика, и бил подчинен лично на неговата съдебна и административна власт. Римско-правната мисъл на юристите, от края на средновековието, ги отчуждила от германските правни представи и правни обичаи и ги довела до там, че те вече, че признавали на селянина владелческо право на земята, което право му бе останало като спомен от неговата челядна собственост, но считали господаря на земята за собственик с абсолютна разпоредителна власт. Защото римското право не познаваше разнообразните правни отношения към земята, които старогерманското право беше развило, и даваше на собственика едно несвързано с нищо и неограничено право за разполагане със собствеността. В този смисъл и земята станала, като всека друга вещ, обект на тази римско-правна собственост, вследствие на което зависело от добрата воля на господаря на земята, дали да даде под наем селския двор на кръвния наследник на селянина и за по-нататъшно употребление, или не. По този начин, селска кръв и селска земя не били вече свързани. Между тях стояла сега волята или своеволието на поземления господар, който се ръководел само от своята лична полза. С това, германското понятие за наследственост, в кръга на челядта, и свързаната с отговорност селска собственост, били провалени.

13. Запазване обичая за наследяването

Въпреки това, през цялото средновековие се били запазили остатъци от свободни селяни на германска почва в някои области, преди всичко във Фризландия, Долна Саксония и в Тирол. Дори и там, гдето селячеството попаднало в зависимост, и гдето господарите на земята, в края на средновековието, изсмуквали от селяните все повече и повече данъци и тегоби, блещукали все още остатъци от духа на германското селско право. Преди всичко, в по-голямата част на днешна Германия важела все още неделимостта на двора. В много случаи, тя била същевременно добре дошла и за интересите на едрия земевладелец, който по този начин си задържал един работоспособен двор, годен и за в бъдеще да му дава исканите от него данъци и услуги.

Тъй като този остатък от германското наследствено право осигурявал селския род поне от едно постоянно намаляване на неговата земя при наследяването, то потокът от селски синове, които не намирали вече в родното си място земя за изграждане на нов двор, търсели нова земя в немския изток. Повторното заселване на опразнения през време на преселението на народите и съвсем рядко заселен немски изток от селски синове из Северозападна, Западна и Южна Германия, е една естествена последица от запазването неделимостта на селския двор.

Там, гдето немски селяни са основали на югоизток нови селища, както напр. в Банат и Седмоградско, новият двор минавал неделим в наследство на един от синовете. Другите синове основавали в съседство собствени дворове и увеличили по този начин заселената от немци земя. Банатските немци, които Мария-Терезия извикала, увеличили своето заселническо пространство, в течение на няколко поколения, почти петорно. Благодарение на това, че дворовете останали достатъчно големи, за да могат да прехранват едно селско семейство самостоятелно и независимо от пазара, те осигурили на немските селяни едно стопански-самостоятелно положение и социално превъзходство, в сравнение със съседните славянски и романски народи, при които наследствената подялба била създала дребно селячество, или пък у които едрото земевладение позволявало да виреят само наематели и

изполичари. Затова немското селячество и немският начин на наследяване могъл да се затвърди и запази цели векове в пограничните области и в чужбина, даже и в рамките на чуждата държава.

14. Индивидуалистичната правна мисъл лишава наследствения обичай от неговото съдържание

Основа на наследствения обичай била връзката на рода със земята, в ненамалена величина, осъществявана винаги от един кръвен наследник Той бил като пълномощник на челядта и глава на настоящото поколение.

Тази основа изчезнала навсякъде, където дворът не бил вече управляван с отговорност пред собствения род, а в потиническа зависимост и в полза на един едър земевладелец. Но и там, гдето селянинът наследявал своя двор по здрав наследствен обичай, така че той му бил отнеман от едрия земевладелец само при лошо стопанисване, и гдето той трябвало да плаща само умерени лихви на върховния притежател, било все пак изчезнало правното значение на рода. Родът не се явявал вече като съдебна общност и като имащ право на изкупителни суми кръг от роднините по мъжка линия. Така угаснало, обаче, особеното схващане на правата и задълженията, които били свързани с родовия двор, и на особения начин за наследяване по мъжка линия.

Най-сетне, с приемането на римското право се появило в Германия едно съвсем друго схващане за наследяването. Римското наследствено право във византийската форма на Юстиниановия “Corpus jurius” не познавало връзката между кръв и земя, не познавало и свързаното чрез нея наследствено прехвърляне на земята върху кръвния наследник, но познавало само понятието за имуществото, което едно лице владее със своята воля и което след неговата смърт трябва да бъде владяно от друга воля. Според това схващане, наследникът продължавал в имуществено-правно отношение личността на завещателя. Това, че наследодателят и наследникът са свързани чрез връзката на кръвта и трябва да бъдат от същия вид, не било вече признавано. Схващането, че наследодателят и наследникът са представители на свързания с наследствената земя род, било чуждо за образованите в римското право юристи. Затова селският двор се считал - доколкото това допускала зависимостта му от едрия земевладелец - като със от патримониума (имуществото), както напр. една къща в града или определени за смяна или продажба стоки, или пари. Върху селското имущество на наследника не съществували – пак, без да се гледа на основно-правните отношения и на подчинеността на имота - никакви особени задължения. Затова наследникът, който трябвало да поеме двора, не бил вече отличаван чрез особено правно положение, но стоял, индивидуалистично погледнато, като единично лице до другите кръвни роднини от същата родствена близост и трябвало да откупва поемането на двора от тях, по пътя на едно договорно разбирателство, значи посредством наследствена подялба. Правото на поемащия двора почивало, в одалния строй, върху неговото положение в рода. Върху това положение в рода се основавали и неговите задължения спрямо братя и сестри: да им помогне да добият земя за собствен двор, или да им даде една подобаваща на положението на рода зестра. След разтурянето на родовото право, дружната връзка на цялото наследствено уреждане могло да не бъде взето под внимание, благодарение на индивидуалистичния начин на мислене, и останалите наследници можели да бъдат разглеждани изолирано всеки за себе си. Прехвърлянето на двора, както и зестрата на останалите наследници, били преценявани едно срещу друго като материални блага и приведени в отношение на вземано и дадено.

Тази промяна във възгледите не се е извършила изведнъж и се е проявила в различни правни форми. Докато в по-ранни времена отстъпващите дела си наследници получавали

зестра от наличния брой на добитъка, от запасите или от друг движим имот, и докато получат зестрата си, намирали в родовия двор прехрана и работа, сега те се считали като притежаващи принципно еднакви права съсобственици на родовия двор, вследствие на което запазвали тази съсобственост до тогава, докато им се даде от доходите на двора една откупна сума. По-късно добила голямо значение изработената в градовете форма на купуване ренти за обезщетение. Чрез даване пари на един поземлен собственик, било възможно да се купи от него правото му върху една постоянна рента, без на това купуване рента да се противопостави възбраната на църковно-каноническото право, да се вземат лихви. Сега, поемащият имота можел, заради обезщетяване на „сънаследниците", да отегчи имота с ренти за сънаследниците или да изплати на сънаследниците едно обезщетение от получената за образуване на ренти покупна цена. Ако „съсобствениците", преди са били зависими от приходите на двора, то сега техната претенция била превърната в една определена рента. Или пък, ако те самите били вече обезщетени, то сега, вместо техните права върху двора, тежели ренти за капиталистическите кредитори. От тук има само една крачка до ипотеката на модерното право, която принуждава притежателя на земя към определени, абстрактно установени парични задължения, ако той иска да запази своя имот от принудително продаване на търг или от поставяне под принудителна опека. С това започнала зависимостта на селския имот от градския заемен капитал.

Преди тая зависимост да можеше да се развие до ужасната форма на общото лихварско робство, трябваше да паднат всички пречки, които едрото земевладение бе поставило за подялбата на дворовете, за продажбата и отегчението с ипотеки на селската земя.

15. Край на едрото земевладение

Едрото земевладение (Grund-und Gutsherrschaft) било - макар и в различни форми - обосновано в средновековното публично право, особено във военното и съдебно устройство. Колкото повече задачите на едрите и на дребните земевладелци, и въобще на едрото земевладение, били поемани от единната държавна власт на териториалните владетели, от тяхното чиновничество и техната платена или постоянна войска, толкова повече едрото земевладение и едрите чифликчии губеха своите публични задължения. Последните бяха осигурили по-рано положението им над зависимото селячество. Отношението на едрия земевладелец към селянина се превърна - под влияние на римско-правната мисъл, която правела резка разлика между публичното право на държавата и частното право на отделните поданици - в чисто частно-правно отношение.

Още през 16 век едрите земевладелци много често се грижили само за собствените си стопански изгоди и прибирали раздадените на селяни земи, защото можели да намерят лесно работни сили, а собственото стопанисване обещавало по-големи печалби, отколкото наема на селските изполичари. Даже селски родове, които са живели повече от столетие в своите дворове не били получили, според тогавашното правно схващане, никакво собствено право кад така наречените отстъпени имоти (Lassgüter) и можели затова да бъдат изгонени от земята си, щом като господарят на земята прекратил заемния срок.

Докато в провинцията Бранденбург още през 1540 г. обезземляването на селяните било ограничено, а после Фридрих Велики забранил с едикт от 12. VIII. 1749 обсебването на селските дворове, през вековете, следващи средновековието, в други немски области, напр. в Мекленбург, стотици дворове били изгубени за немското селячество и присъединени към едрото земевладение.

Едрото земевладение изгубило напълно своите някогашни публични задачи, благодарение на промяната в държавната конституция през 19 век. Във връзка с това стои и опитът на барон фон Щайн да избави селячеството от неговата зависимост от едрите

земевладелци и да го издигне до нивото на едно самоотговорно, свободно съсловие в пруската държава.

16. Опитът за освобождаването на селяните от 1807 до 1816 год.

Едиктът от 9 октомври 1807 унищожи в Прусия личното имотно поданичество; позволи на всеки жител в държавата свободно да придобива земя (недвижима собственост); на всеки гражданин позволи да преминава в селско съсловие, а на всеки селянин разреши да се занимава, с какъвто желае градски занаят; същевременно премахна забраната за подялбата на земите. Два по-нататъшни едикта от 1811 г. прехвърляха собствеността на остатъка от имота върху ония селяни, в чиито дворове се беше оформило до сега едно известно наследствено право, но срещу отстъпка на една трета от техната земя; останалите селяни получаваха право на собственост само срещу отстъпване на половината от техната земя. Същевременно бяха премахнати досегашните ограничения в правото на разпореждане. Декларацията от 1816 г. ограничаваше това уреждане само върху ония селски имоти, които прехранвали техния собственик като самостоятелен земеделски стопанин и му давали възможност да държи кола и впрегатен добитък. Селяните, които нямали възможност да имат кола, били изключени от постановлението, така че техната земя сега ставала напълно господарска земя (част от едрото земевладение).

Мислите на фрайхер фон Щайн могли да дадат само подтик за една истинска реформа. Наредбата, че селяните трябвало да се откупят от господарските тегоби чрез отстъпване на земя, както и прокарването на общото уреждане на въпроса, бяха осъществени от правителството на Харденберг, който бе чужд на селяните и либерално настроен.

Харденберг мислеше либерално, т.е. капиталистически. Съобразно с това, той постъпил съвсем брутално не само със селяните, но и с благородниците-земевладелци. В Силезия напр., около 1825 г., той изгони от земята им точно ония родове, които през 1813 г. бяха дали най-големи жертви и вследствие на това бяха зле в стопанско отношение. Трайчке се опитва да прикрие тази брутална постъпка на Харденберг с никакви държавнически съображения, но той не вижда, че с това си обосноваване става нелогичен: Защото от държавническа гледна точка се явява въпросът: кои родове в същност, са по-важни за една държава - ония, които в действително усилни и тежки времена за техния народ умеят да се жертвуват, или тези, чиято стопанска мъдрост съумява да се пощади за следващото време стопански така, че да не увеличи и без това големите парични мъчнотии на един финансов министър.

Освобождението от зависимостта към едрото земевладение, освободи селянина от наложените му с вкове чужди връзки, за да го направи, според първоначалното намерение на фрайхер фон Щайн, свободен за собствена отговорност за рода си и за държавата. Това освобождение, обаче, не даде на селянина никаква насока за тая свобода. Силите на селското съсловие не бяха свързани вече ни със селото, ни с рода и не бяха оползотворени нито за самоуправление, нито за държавата. Целящото нова конституция политическо движение имаше пред очи само либералната свобода, а не изграждането на държавата и на нейните сдружения.

Предписаното отстъпване земя в полза на досегашния господар-земевладелец, намаляваше за селянина прехраната от нивата му и прибавяше към обърналото се в обикновена частна собственост едро земевладение нечувано големи плоскости от селска земя, напр.: само в източните провинции на стара Прусия и на провинцията Саксония 1700 моргена. Освен това, вследствие на въпросното селско законодателство, безброй селяни не могли да издържат върху намаления си имот и по най-неотговорен начин, използували дадената им свобода за разпореждане със своята земя без всякакво чувство на отговорност,

напр., те се отказвали от своето селячество и нахълтали в растящите градове, за да търсят прехрана чрез занаят и просто увеличавали индустриалното работничество. Връзката между кръв и земя, която беше изгубила своя широк народностен смисъл чрез изоставянето на одалния строй, загуби, чрез унищожаването на чифликчийското господство, и своята външна опора. Земята можеше да се продава свободно като всяка друга стока. Във времето от 1816 до 1859 г. в източните провинции на Прусия - според данните в коментара на Попфик-Венцел към закони за заселването – 620 000 моргена селска земя е преминала, чрез свободна размяна, към рицарските имения.

17. Бягство от селото

Правото на 19 век със своя либерален дух позволяваше всекиму пълна свобода на движение и упражняването на всеки занаят, като чели всеки е способен еднакво за всичко и като че ли би могъл да вирее и твори еднакво на всяко място. Това право не само подмами излишъка от младите поколения на селското население вн от селата, но подгони тъкмо най-дейните и най-предприемчивите селски синове от родната земя към градските фабрики или в чужбина, за да намерят там на нова почва по-добри условия за работа. Откакто най-доброкачествената кръв не беше вече свързана със земята чрез едно мъдро право, тя почна да изчезва в десетките хиляди немски емигранти, като културен тор за чужди държави.

Лишаването на наследствения обичай от неговото съдържание стана особено осезаемо. Мисълта, че на всяко дете се пада същата част от родителския имот, застрашаваше при всяко ново наследяване целостта на селския двор. Селянинът, който имаше повече деца, трябваше да раздели двора, или да натовари наследника на целия имот да плати обезщетение на останалите сънаследници. Все повече намаляваният, или все по-тежко обременяваният със задължения селски имот заплашваше да унищожи почти северната кръв в нашето селско съсловие; защото потиснатото положение на оставащия в двора наследник довеждаше, при либералистичната свобода на движение, до там, че винаги по-надарените синове се стремяха от селото към града. Взето изцяло, градът изтегляше непрекъснато най-добрите сили от селото, а с това и най-добрите наследствени заложби, и ги присаждаше в неблагоприятната точно за тия наследствени заложби среда на анорганически, неестествено увеличаващите се големи градове.

Северното кръвно наследство, което осигурява за нашия народ неговите най-добри наследствени заложби, може да се запази трайно само там, където то може да живее според естествените условия на своя вид. Според историята на северната раса, нейните естествени условия са селският живот върху собствена земя. Изследванията на науката за човка и на социалната наука дават достатъчно доказателства от историята на важни семейства и из историята на нашите градове, за това, че преселилите се от село родове с добри наследствени заложби са измирали след няколко поколения.

Урбанизирането се изразява в числата на статистиката на професиите. Докато още през 1882 г. участието на занимаващите се главно със земеделско и горско стопанство хора, включително техните домашни, съставляваше 40% от общото население на Германския Райх, то този процент падна през 1925 г. до 23 на сто. Селското население, което живееше в общини с по-малко от 2 000 жители, образуваше през 1871 г. 63,9% от общото население на Райха, а през 1925 - само 35,6 на сто. С приблизително една трета от цялото население, надмощието се премести върху градските жители, т. е., във вреда на селското население. Процентът на населението в големите градове, наспроти общото население, се увеличи петорно за същото време. Сравним ли най-сетне числото на хората, чиято главна професия е търговия и транспорт, а именно, през 1882 год. – 1 570 318 души и през 1925 – 10 561 941, с увеличението на занимаващото се със земеделие население за същото време, а именно: 1882

год. – 8 236 496, и през 1925 – 14 373 256, - то промяната в строежа на стопанството и на населението ще ни стане съвсем ясна.

18. Селячеството при „свободното стопанство”

Надмощието на градовете над селата оказа своето отрицателно въздействие и върху самия селски живот. Тук не може да изложим, как приспособяването към градския живот унищожи селските жизнени форми и почти премахна остатъците от селските нрави и обичаи. Но само ще установим, че нашият народ загуби не само душевни ценности, които бяха заместени от един повърхностен, отчасти сантиментален, отчасти загрубял „ерзац”, но и че изчезването на селските нрави и обичаи отвори път на един манталитет, който изхождаше от развитието на индустриалното стопанство и от разширението на търговията през 19 век, и който се изчерпваше в чисто стопански начин на мислене.

Влиянието на чужди стопански кръгове върху нашето селячество стана извънредно осезаемо, преди всичко, като влияние на подвижния финансов капитал. Неговите опори бяха: либералното капиталистическо стопанство и особено, така нареченият реален кредит.

Както е известно, либералното капиталистическо стопанство почиваше върху представата, че от моментното предлагане и моментното търсене на всяка стока и всяка работа, се образува естествената цена. Но при либералното стопанство предпоставеното условие беше, че всеки има пълна свобода да си промени занаята, да мени имота си, да работи и купува, където и каквото иска, и че всеки трябва да купи по възможност най-евтино и да продаде, колкото е възможно по-скъпо.

Ако всичко на тоя свят би живяло и стопанисвало според този закон на естествената цена, то според тази представа ходът на цялото трябваше да се уреди от само себе си, без намеса на държавата, без всякакво ръководство и план. Днес, след сгромолясването на световното стопанство, всеки знае, че тази представа, при все че може да господствува цяло столетие, е градила върху лъжливи предпоставки. Тя предполагаше един човек, който като единично същество, целеше собствената си изгода, и който се ръководеше само от този стопански стремеж. Затова тя не разбра елементарния факт, че човек живее в групи и сдружения, и че той може да въздействува чрез политическата си воля върху себе си, върху другите и върху целия стопански стремеж. Тя не разбра, че човекът е свързан и трябва да остане свързан със земята и с расата, ако не иска да загине и че, най-сетне, този човек, занимаващ се не само със стопанство, но и с политика, при това свързан с кръвта и земята, е в края на краищата, самата предпоставка на всяка стопанска дейност. Според това, либералното схващане на стопанството трябваше, или да унищожи своята собствена предпоставка: човека (по-добре казано: народите), или да се разбие о тяхната съпротива.

Все пак, либералното схващане за стопанството можа да унищожи нашироко наследения обществен ред и да развие оня тип хора, които, според стопанската си изгода, се движат от място на място, от пазар на пазар, било, че те като търговци умеят да постигат възможно най-високи печалби, било, че търсят да продадат по възможност най-скъпо своята работна сила или да вложат капитала си с възможно най-голяма печалба. Смяната на работното място, на влагането на богатството, на земята, на държавното поданство, на врата, и пр., смеси отделните индивиди и издигна като мнимо правило постоянния стремеж на човка към възможната най-голяма печалба, както и движението на благата към пай-отдалечения пазар, ако в момента той покаже благоприятна конюнктура.

Либерално-капиталистическото стопанство се яви като най-рязка противоположност на селячеството. Селянинът беше свързан с едно постоянно местожителство, именно, със своята земя, която, според старото право, трябваше да бъде оставена в наследство, а не да бъде продадена. Законът на либералното стопанство изискваше продаване на земята, щом

като благоприятна цена дава възможност да се спечели повече от друга земя или от друга професия.

Жетвата на селянина зависеше от начина, по който е обработил нивата си. Това затрудняваше приспособяването му към моментно най-високата цена и към най-благоприятната в момента конюнктура. Той не можеше така лесно, както при други предприятия, да промени производството си. Освен това, той беше свързан с един определен ред на произведенията си. По този начин, селянинът не беше в състояние да участвува в борсата на пазарите и в смяната на цените като еднакво бърз партньор. Затова селските синове, които бяха обхванати от либералното стопанско мислене, трябваше да се откажат от земята си, ако искаха, като изкусни търговци, да следват хода на цените. Гоненето на най-високата печалба в момента, създаде един вид модерни номади и логично е, че между тия хора тъкмо онези трябваше да поемат ръководството, у които номадските фактори се проявяваха най-многобройно и най-естествено.

Либералното стопанство действуваше в увеличаващи се размери и върху селяните, които бяха останали на своята земя. Цените на зърнените храни в Германия спадаха. Под предлог на благоприятно влагане на капитала и на високи дивиденти, тогавашните международни висши финансови кръгове привлякоха европейски капитал в извън-европейски страни. Те благоприятствуваха постройката на съобщителни линии в области, които не бяха още разкрити за земеделската култура, а също така и организиране на земеделие в тях. Последва, разбира се, вълволицата от емигранти. След като висшите финансови кръгове бяха добили високи печалби, заетият капитал, благодарение на фалити и кризи, беше загубен за европейския спестител и акционер. Новоизграденото земеделие в Северна и Южна Америка спечели, вследствие на кризата, още нови работни сили, благодарение на приижданието от американските градове. В края на 70-те години северноамериканската конкуренция на зърнени храни започна да става ужаса на германското земеделие. От 1893-94 год. насам към руската, индийската, и северноамериканската пшеница се прибави на нашите пазари и аржентинската. Освен това, поради нереализирани борсови терминни сделки биде инсценирано едно свръхпроизводство в пшеницата. И така, цените на житните храни спадаха неудържимо.

Житните мита можаха да дадат на селянина само една преходна закрила. Митнишката система показваше винаги празнини и не доведе родното производство никога до едно непосредствено отношение към родната консумация. също и под закрилата на житните мита, вътре в покровителствувания пазар, движението към възможно най-голямата печалба се считаше за закон на стопанството. Цената на земеделските произведения остана колеблива. Колкото повече селянинът се отклоняваше от собственото снабдяване с всички възможни консумативни блага - напр. задоволяваше нуждите си, вместо с по-рано самостоятелно приготвения лен, чрез купуване в градовете - толкова повече той ставаше по-зависим от продажната цена на своята жетва.

Интензивното земеделие изискваше в увеличени размери производствени средства, напр. за покупка на земеделски машини и на изкуствен тор. Либералното стопанство не даваше на селянина определени цени за неговите произведения, а от друга страна, го потикваше към интензивно стопанисване, за да може той да добие по възможност по-високи доходи. И така, селянинът се движеше постоянно между здраво определени дългове, от една страна, и колебливи, намаляващи се постоянно, приходи.

19. Мобилизирането на земята чрез реалния кредит

Либералното стопанство можа да засегне селячеството чак до неговите корени, понеже подвижният капитал получи и юридическо господство над кръвта и земята. Докато земята бе свързана с наследственото прехвърляне върху челядта, всяко обременяване на земята с едно заложно право в полза на някой чужденец, подлежеше на протест от страна на най-близкия наследник. Изключения се допускаха само в случай на истинска нужда. След като беше разхлабена връзката на челядта и на верижния наследствен ред, и след като възприетото римско право изравни земята принципиално с движимия имот, то земята можеше да бъде също така залагана като всички други предмети. Само че германското право запази при залагане на земята особени форми. Именно тия форми допринесоха, противно на произхода си, за мобилизирането на земята.

Залагането на земята за дълг се извършваше според модерното право във форма на ипотека или на поземлен дълг. Ипотека и поземлен дълг можеха да бъдат прехвърляни като постоянни ценности. Така, тези права върху земята можеха да се прехвърлят в търговията от ръка на ръка. Обаче, решаващото в случая беше, привеждането в изпълнение правата от страна на ипотечния кредитор и на кредитора на поземления дълг. Ипотечният кредитор на селянина не беше осигурен чрез лично доверие в длъжника. Ако той бе получил ипотеката от другиго, той едва ли познаваше селянина и в най-добрия случай знаеше само големината на обременения с дълг имот и степента на своята ипотека. Истинската сигурност на ипотекаря почиваше в стоковия пазар, в пазара на недвижимите имоти. Търсенето на земя - това беше неизразената, отчасти и несъзнателна надежда, върху която ипотекарят фактически се уповаваше. Неизплащането на дълга би довело на принудителната продажба един непознат купувач, защото тук той можеше да купи по-евтино, отколкото на свободния пазар и особено, напр. като търговец на земи, можеше да препродаде с голяма печалба: този купувач би платил ипотечната сума, като цена на продавания на търг имот, на произвеждащия продажбата съдия-изпълнител и по този начин, кредиторът би получил сигурно парите си наедно с лихвите и разноските. Ако обаче, в момента нямаше търсене на земя, и вследствие на това, при продажбата на публичен търг не се явяха участници в наддаването, тогава самият кредитор можеше да предложи цена и даже да се сдобие с недвижимия имот само срещу ипотеката, без прогоненият от къщата и двора си селянин да може да спаси поне нещичко от своя имот.

Фактът на публичния търг осветлява напълно ядката на поземленото заложно право. Обременяването не обхваща земята като основа за прехранване, но като предмет на стоковия пазар и я оценява според предлагането, което може да се очаква при продажбата или при продаването на публичен търг. Качването или спадането на по-землените цени определя, дали ипотеката обхваща общата продажна цена на земята или се ограничава само върху една част. Паднат ли поземлените цени, напр. като последица от падащите цени на зърнените храни или на увеличаващите се пласментни мъчнотии, то ипотечното бреме обхваща, без съдействие на кредитора или на селянина, все повече и повече общата продажна цена на земята и изтегля, така да се каже, почвата изпод краката на селянина. Загубата на собствеността, чрез продажба на търг е тогава само израз на един свършен факт.

Селячеството се предпази от опасностите на един подобен реален кредит, отчасти чрез това, като си създаде собствени кредитни организации във формата на селски заемни корпорации. Корпоративната отговорност се гради върху личната отговорност на всекиго едного и върху личното доверие, както към члена на корпорацията, който носи също съотговорност, така и към члена, който получава заем. Тук се беше запазило още значението

на личността на селянина и на единичния двор като основа на кредита. Но тъй като заемните корпорации, от своя страна, бяха преплетени в общия оборот на капитала, те можеха наистина да смекчат последиците от господството на подвижния капитал над земята обаче не можаха да ги отстранят напълно.

През годините 1929 до 1932 - 60 на сто от селското дребно земевладение, 70 на сто от средното земевладение и 80 на сто от едрото земевладение, не можеха да платят лихвите си от излишъка на стопанството. Последиците от земеделското задлъжняване се изразяват само отчасти в цифрата на продажбите на публичен търг: от 1922 до 1931 год. са били продадени на публичен търг общо не по-малко от 16 500 селски недвижими имоти. Числено не могат да бъдат обхванати ония стопанства, които, вследствие на задлъжняване, не са отделяли никакви суми за набавяне на необходимите производствени средства, за снабдяване с резервни части и поправки, още по-малко за образованието и за снабдяването със средства за живот децата на селянина. Това пояснява факта, че порасналите деца, които работеха в дворното стопанство, без да могат да станат някога самостоятелни, в желанието си за собствена жизнена основа, заангажирваха много пъти субстанцията на самия двор и потикваха, повече от кога и да е, към подялба или към задлъжняване с обезщетителни цели. Около една трета от общото земеделско задлъжняване е последица от наследствени поделби.

Глава трета

Националсоциалистическото селско право

20. Атаката на селячеството срещу отживелите представи на сгромолясалия се либерален капитализъм.

Опитите да се помогне на селяните в либерално-капиталистическото стопанство чрез държавни средства, не можаха да доведат до никакъв резултат. Те даваха на селянина, особено на задлъжнелия притежател, една помощ, която го запазваше от непосредствено заплашващото го принудително продаване на земята му. Те оставяха, обаче, винаги отворена врата за ново задлъжняване. Селячеството живееше под либерално-капиталистическото стопанство като под чужд жизнен закон. Гдето борсовата цена решаваше какво може да спечели единичният производител, там можеше да вирее само подвижният търговец, но не и селянинът, който е свързан с постоянни естествени условия. Съществуването на германското селячество зависеше от това, дали общото стопанство ще може да се регулира според законите на селското стопанство, доколкото общото стопанство можеше да се има предвид за пазаря на немското земеделие; или пък дали селяните като чифликчии или наематели на земи, трябваше да преминат напълно към занаятчийско производство на стоки, които се търсят на пазара. В този случай селяните трябваше да оставят необработени обширни пространства земя; последицата би била бягство от селото, в непознати до сега размери.

Не беше достатъчно само да се измъкне селячеството от капиталистическото стопанство. Запазването на селското съсловие бе възможно, само ако останалото стопанство се приспособеше към изискванията на селското стопанство също така, както по-рано селското стопанство бе определено от структурата на общото либерално-капиталистическо стопанство. Селското стопанство е тясно свързано с общото стопанство. Селячеството можеше да бъде запазено, само ако общото стопанство, като купувач на земеделски произведения и като кредитор, вземеше под внимание жизнените нужди на селското съсловие. Затова беше нужно едно регулиране на общия пласмент на земеделски произведения и на земеделския кредит. Жизнените закони на селячеството принудиха затова да се прибегне към промяна в общата стопанска структура. Селячеството стана изходна позиция за атаката срещу представите на либералния капитализъм.

Разбира се, за промяната на стопанската структура беше меродавно не само запазването на селячеството, но и разгромът на цялото либерално-капиталистическо стопанство, който се прояви в безработицата на повече от 6 милиона души в Германия и в упадъка на повечето от всички съществуващи предприятия. Цялата безсмислица на либералното „лесе але”, т. е., бездейното наблюдаване упадъка на стопанството, стана явна.

Тя призоваваше държавата да подпомогне пожертвуваните на една неотговорна стопанска система сънародници, и да предприеме предвидливо ръководство на стопанството за в бъдеще. Националсоциализмът издигна отново първенството на държавата над стопанството и разбра, че стопанството е човешко дело, определено да служи на народа, поради което то изисква държавно ръководство, за да може да изпълни своите задачи. Въз основа на това схващане на Фюрера, националсоциализмът можа да изгради отново стопанството и да подтикне в него творческите сили, които бяха парализирани от безсмисленото саморазрушение в борбата на всички против всички.

В този стопански строеж се вмества, като необходима съставна част, осигуряването на народната прехрана.

Народната прехрана можеше да бъде осигурена само когато земеделието се постави в планомерно отношение спрямо консумацията на земеделски произведения. Условието за това беше: пътят от селянина до консуматора да се предпази от неотговорни борсови спекуланти и цените да бъдат определени, вместо от подозрителната спекулантска игра, от постоянните нужди на селянина и от точно определената платежна способност на консуматора.

Националсоциалистическата аграрна политика доказа досега, че държавата тук съвсем не се е намесила в един ненакърним стопански закон, но че тя е допринесла за премахването на един застой в общото стопанство, за което спасително дело либералната стопанска мисъл е била възпрепятствувана от собствените си фалшиви представи.

21. Основите на националсоциалистическата аграрна политика

Националсоциалистическата аграрна политика не иска да постигне възможните най-високи цени за селското стопанство и да използва моментната конюнктура за покачване на цените. Тя иска да задоволи нуждите на германския народ и да даде на селянина подходяща печалба за запазване на стопанството му и за изграждане на неговия род. Тази цел изисква да се отнеме от търговията със земеделските произведения досегашната й задача да определя образуването на цените, защото докато образуването на цените бе предоставено на търговията, то не служеше на целите на производителите и консуматорите, но с него се занимаваше свободната спекула на търговците, всеки от които, като партньор в спекулата, зависеше от нейните правила и не можеше да бъде държан отговорен.

За да групира търговията със земеделски произведения и за да се направи тя отговорна за припадащата й се разпределителна задача, трябваше да се отнеме възможността, щото, чрез борсовата спекула и чрез либералистичното пазарно стопанство всеки отделен търговец да бъде из-игран като коз срещу всеки друг, а също и срещу производители и консуматори. Защото по този начин търговията беше досега повече или по-малко раздробена в ръцете на отделни търговци, които се стремяха сляпо към случайни печалби.

Националсоциалистическата аграрна политика постави на местото на тази бъркотия един ред, който обхваща целия път на земеделските произведения, от селянина до консуматора. Този ред предоставя на отделния човек пълна свобода в кръга на неговите задачи, възпрепятствува обаче, щото дейността на единичния да излезе вън от кръга си и да окаже вредно влияние върху цялото народно стопанство.

Този националсоциалистически ред има за условие: първо, организирането на всички занимаващи се със земеделско производство и с продажба на земеделски произведения лица, сдружения и предприятия; и второ, една здрава рамка за техните свободни, съобразяващи се с пазара, взаимни отношения. Хората, сдруженията и предприятията, които се занимават със селско стопанство, или с продажбата на неговите произведения, са групирани в Райхснеерщанда (държавното сдружение на германското селско съсловие), а регулирането на пазара дава рамката за взаимните им, съобразно с пазара, отношения.

22. Регулиране на пазара и организация на Райхснеерщанда

Регулирането на пазара преследва целта, да осигури: първо постоянно снабдяване на пазарите и чрез това, на консуматора; и второ, една определена печалба за селското стопанство. Средство за тази цел е определянето на постоянни цени за земеделските произведения, при което цените се установяват и нюансират според местните условия и според вида на съобразните с пазара нужди (напр. покупка на воденица в селската търговия).

Като по-нататъшно мероприятие служи групирането на предприятията на селската търговия и на обработващия и преработващия земеделски произведения занаят, в съюзи и стопански сдружения.

Пласирането, цените и разликите в цените вътре в образуваните сдружения могат да бъдат урегулирани, или като райхсминистърът на прехраната сам нареди групирането, или като упълномощава принадлежащите към взетата предвид група, сами да се сберат при пълна самоуправа и самоотговорност. Целта е: въз основа на една справедлива цена да се изградят за земеделските произведения отделните степени на произвеждане и търгуване. Подробностите на това регулиране са изложени в третия том на съчинението върху „Стопанския строй на националсоциалистическата държава".

Освен за общото регулиране на пазара е основаването на Райхснеерщанда. Той не пое в себе си само земеделието с неговите досегашни стопанско-политически организации, публично-правни професионални представителства и земеделски сдружения, но още и селската търговия на едро и дребно, и занимаващите се с обработване и фабрично преработване на земеделски произведения лица и предприятия. Следователно, **Райхснеерщандт[2] е голямата организация за самоуправление, която обхваща този клон от нашето стопанство, който служи за прехраната на народа.**

Начело на Райхснеерщанда стои **райхсфюрерът на селяните**, който понастоящем е същевременно и райхсминистър на прехраната и на земеделието[3]. Той има под ръка един **щаб** за обработване на принципните въпроси и за подготовка на законодателното регулиране. Постоянен представител на райхсфюрера на селяните е **райхсобманът** (главатарят). Централната служба на общото самоуправление на Райхснеерщанда е **управителният съвет**. По-нататък Райхснеерщандт е изграден по области. Най-малката единица е **Местното селско сдружение**. Следната единица е **Околийското селско сдружение**. **Областното селско сдружение** обхваща известен брой околийски селски групи, обикновено околийските селски групи на една провинция или на една област.

Ръководството на тази самоуправляваща се организация почива върху водаческия принцип. Водачите в Райхснеерщанда - от мастния селски водач, околийския селски водач, областния селски водач, дори до райхсфюрерът на селяните, са обикновено самите селяни или селски стопани. Всички извършват водаческата си служба почетно и безплатно. Под тяхно ръководство работят множество назначени чиновници на Райхснеерщанда.

Самоуправлението на Райхснеерщанда се разделя, както в централното управление, така и във всяка областна селска група, на четири главни отдала. Първият главен отдел се грижи за членовете на Райхснеерщанда и за взаимните им отношения. Във връзка с това трябва да изтъкнем, че към Райхснеерщанда принадлежат не само самостоятелните селски стопани и селяни, но и всички работещи в селското стопанство лица, особено полските работници и земеделските служащи. Вторият главен отдел се състои от специалисти и служи за поощрение и усъвършенстване на селското стопанство. Неговата сфера на дейност обхваща задачите на предишните земеделски камари. Земеделските корпорации са сбрани в третия главен отдел. Четвъртият главен отдел включва в себе си селската търговия, обработката и преработката на земеделските произведения.

---

[2] REICHSNÄHRSTAND буквално значи: Хранопроизводително съсловие на Райха.

[3] Това е самият автор на тази книга. - Бел. ред.

23. Затвърдяване на селячеството чрез закона за наследствения двор

Националсоциалистическата аграрна политика извади селянина от либерално-капиталистическото стопанство и положи от страна на самото селско съсловие основата за едно стопанство, което да служи с постоянно производство, постоянно пласиране и постоянни цени, за покриване на народните нужди. Мероприятията на тази стопанска политика можеха да се проведат за дълго време само, ако селянинът сам се откъсне от либерално- капиталистическия начин на мислене.

Как би могъл постоянният, насочен не към печалба, а към запазване на цялото, селски стопански манталитет да стане основният камък за новата постройка на нашето стопанство, ако селянинът не си спомнеше в кръга на собствения си двор за предишния, свързан със земята и кръвта, начин на мислене? На много места се бяха запазили още селски нрави и обичаи, напр. правила за наследяването. Сестрите и братята на наследника на двора не претендираха според тези стари обичаи за част от цената на двора, не смятаха двора като делим капитал, но оценяваха неговата доходна стойност и пресметаха, по така наречените братови и сестрински такси, сумата, която наследникът на двора трябваше да им заплати. Но и тук правото не поставяше на претенциите на отделните индивиди никакви граници. Защото за селянина важеше съставеният според градските отношения Граждански законник, който не познаваше даже понятието „селянин”. Ако този законник биваше приложен върху селския двор, то беше „право”, щото децата на селянина да обявят двора за публична продан, за да разделят като наследници получената сума помежду си. „Право” беше също, кредиторът да може да прогони, чрез обявяване двора за продажба на публичен търг, селянина във всяко време от двора му, без оглед към работността и способността му, - и всичко това за една цена, много по-ниска от стойността, която земята има за селянина. Всеки евреин можеше да се сдобие със селски двор, и всеки селянин можеше да продаде своя двор, без да пита наследниците си, комуто си ще.

Щом като селският начин на мислене и селският вид трябваше пак да добият значение, то необходимо бе селянинът най-напред да издигне отново на почит своето собствено **селско право** и да си **създаде съдилища**, в които селяните да търсят селското право и да го намират. Така, създаването на особено селско право и на особени селски съдилища стана основата на общата аграрна политика. Тук не ставаше дума да се изгради от някакви представи или идеали на единични хора едно ново рационалистично право, но **да се възвърне значението на правото, което през течение на хиляди години германска история, е направлявало селяните**, а след това е било затулено от чуждо право и от индивидуалистичната мисъл.

Имперският закон за наследствения двор (Reichserbhofgesetz, вижте забележката на стр. 22) възобнови германското селско право. Това право служи за запазването на селския вид и осигурява неговата отговорност пред целия народ. Ето защо, това право може да бъде почувствувано и признато като налагащо задължения. Законът за наследствения двор (т. е. неделимото селско стопанство на една челяд) възвръща на селския род и на селската земя старите им права. Селският род не може да бъде разделен от двора, докато може да създава от своята среда достойни за селячеството наследници. Селската земя по принцип не може да бъде обърната в пари. Тя е по принцип непродаваема и не подлежи на принудително продаване на търг заради парични задължения.

Чрез аграрното право кръв и земя са отново свързани за векове.

24. Селска чест

Честта на селянина не е само професионална или съсловна част; защото да бъдещ селянин не значи само, да извършващ определена професионална работа и чрез определен труд за народната цялост, да образуваш наедно с други едно професионално съсловие. Да бъдеш селянин значи повече, отколкото трудовия живот на единичния човек. Селянинът се ражда селянин, и като селянин той възпитава в двора си своите наследници, но подготвя за живота и децата, които не наследяват двора. също и селските синове, които преминават в други професии, получават от селянина своя духовен облик.

Понятието селянин обхваща целия наследствен, стопански и културен живот на хората, които са свързани със земята. През миналата епоха тази цялост беше разкъсана. Селянинът изгуби в течение на своята история всека отговорност и всички сръчности, освен обработването на своята нива, чрез което той остана само **селски стопанин**. Политическото водачество бе преминало, още през ранното средновековие, от селянина върху други съсловия. С изучаване на историята се занимаваха пишещи латински монаси, а правораздаването стана тайно знание на римски образовани юристи. Ръководството на стопанството и на пазарите се намираше изключително в ръцете на градовете и на търговците. Определянето на наследниците стана работа на едрия земевладелец. Сега селянинът спечели в националсоциалистическата държава отново това, което принадлежи към целостта на селския живот.

Законът за наследствения двор поверява правораздаването по жизнено-важни въпроси, на селяни. Съдебните институции са следните: Административни наследствени органи (Anerbengehören); Наследствен съд (Anerbengericht); Втората съдебна институция специалният Съд за наследствения двор (Erbhofgericht); и Върховният съд за наследствения двор (Reichserbhofgericht). Всички тези съдебни места се състоят от селяни и юристи, при което наследственият съд, напр., се състои от двама селяни и един юрист. Меродавен за правораздаването е селският **начин на мислене**, който е изразен в уводните думи на закона за наследствения двор.

Според това, **селската чест обхваща отново цялата дейност и мисъл на селянина**. Тя определя също и неговото отношение към народната цялост.

Селянинът има задачата да осигури прехраната на народа си. За разрешаването на тази задача Райхснеерщандът е отговорен пред Фюрера. От този именно факт селската стопанска политика получава и пълното си значение. Тя трябва да гарантира свобода в прехраната на германския народ и с това да го направи до голяма степен независим от чужбина. Ръководенето на земеделското производство и разпределението на земеделските продукти, т. е. регулирането на пазара, се оправдават от тази поета отговорност. Тя ограничава и цените, които селянинът може да получи за своите произведения. Доходът от жетвата за 1934 г., който, в сравнение с рекордните жетви на предидущите години, е по-малък, би трябвало, според либерално-капиталистическия начин на мислене, да остави цените на житните храни да се покачат бързо в борсите на старата система. Обаче, **селската отговорност** изисква, щото цените на зърнените храни да не бъдат определяни по-високо, отколкото позволява цената на хляба, която германският работник може да плати. Погледнато от страна на либерално-капиталистическата мисъл, селячеството принесе с това една необяснима жертва, но за нас, националсоциалистите, това значеше, че **селяните влизат в общността на народа и в служба на държавата**. По този начин, селското съсловие стана носител на германския социализъм. Понеже това държане се явява като естествена последица от селския начин на мислене, за който е важно запазването на

народната цялост, днес можем да кажем: **честта на германския селянин и неговият националсоциализъм**.

Собствеността на двора получава, от социалистическата отговорност и от честта на селянина, един особен смисъл: Селянинът не може да разполага произволно с двора си както това му позволяваше либералистичният граждански законник. Селянинът трябва да стопанисва двора си правилно и е длъжен да го запази за своя род, както и да запази рода си в него. Това изключва всека продажба на селския двор. Само важни причини могат в изключителни случаи да докажат, че продажбата на една селска земя е необходима. Дали случаят е такъв, това решава селското правосъдие, а именно, Наследственият съд. Затова всека продажба на селско стопанство се нуждае от съгласието на съда.

Селянинът, който не стопанисва добре и съобразно с наредбите земята си, изгубва качеството си на селянин (Bauernfähigkeit)[4] Областният селски водач може да иска от Наследствения съд да лиши този селянин от селското му право. Ако лошият селянин бъде лишен от това право, то той изгубва управлението и използуването на своя двор, и няма право да се нарича вече селянин. Тогава стопанисването бива прехвърлено върху съпругата му или върху най-близкия му наследник. Ако не съществува достоен за селски стопанин наследник, то, по предложение на Имперския селски водач, на този селянин може да бъде отнета собствености върху наследствения му двор и прехвърлена върху едно, предложено от селския водач, лице. Тази сурова наредба действува възпитателно на селското съсловие и оправдава целта: да бъде запазена селската чест.

25. Селски кредит и селски задължения

Селската чест определя и отношението на отделния селянин към неговия съучастник в стопанските отношения. През време на провалилата се вече земеделска стопанска система, съществуваше главно така наречения **реален кредит**. Този кредит обхващаше, като ипотека или поземлен дълг, капиталовата ценност на земята, която трябваше да се получи в случай на принудена публична продан. Либералното капиталистическо стопанство докара със себе си колебания в цените на земята и когато от земята не можеше да се спечели вече нищо и върху нея тежаха само дългове и данъци, то я направи най-сетне почти непродаваема. По този начин „сигурността” на реалния кредит се разкри като измамлив мираж. Капиталистическата продажна стойност на земята, обхваната от ипотеката, се беше стопила; задълженията далеч надвишаваха цената, която можеше да се получи при продаване на публичен търг. Тъй като пред вид на този факт заемният капитал беше загубен, и ликвидацията на всички земеделски дългове по пътя на публичната продан не можеше да бъде осъществена, нито дори вътре в либерално-капиталистическото стопанство, държавата бе принудена да се намеси. Мероприятията на така наречената „източна помощ”, на закрилата от принудително съдебно изпълнение, и най-сетне, обездължаването според земеделския закон за регулирането на задълженията - служат за освобождаване от дълговете, наложени на селското стопанство от по-раншната система.

Би било напълно в духа на либерализма, но от националсоциалистическо гледище напълно безотговорно, ако ние бихме оставили сега задлъжняването да започне по стария начин и ако бихме оставили новият кредит да се изгради пак върху провалилата се система на „реалната сигурност”! Щом като път на реалния кредит, по който се вървеше до сега, ни отведе в задънена улица, то затвърденото в закона за наследствения двор селско право откриваше пред нас един нов път.

---

[4] Понятието BAUERNFÄHIGKEIT, т. е. способността или необходимите лични качества, за да бъдеш селянин в смисъла на националистическото право, са обяснени в § 26 на тази книга.

Кредитът на селянина сега се основава върху трайната доходност на неговия двор, върху сигурното състояние на селското стопанство и върху честта на селянина.

Честта на селянина гарантира за това, че той стопанисва двора си както трябва. Иначе го заплашва лишаване от правото да стопанисва имота си и тогава на негово място ще бъде поставен друг, който трябва да има качеството на добър селски стопанин и който трябва ла стопанисва двора, както му е определено. По този начин, съществува гаранция, че стопанството ще дава трайни доходи. Регулирането на пазара открива за тези доходи сигурен пласмент и твърди цени. Намаляване на двора по наследствен път не може да стане вече, защото дворът преминава неделим върху един само наследник. Правото на обезщетение в полза на останалите наследници се съобразява с доходността на двора. Според тази наредба, никое друго стопанство не може да отговаря така сигурно за изплащането на един дълг, както наследственият двор. По рано, всеки кредитор трябваше да очаква, че дворът би могъл да премине в други ръце, да бъде продаден принудително на публичен търг или да бъде раздробен. Затова кредиторът се мъчеше, чрез установяването на една ипотека, да добие сам право върху капиталовата цена (стойност) на земята. Тази стойност, обаче, беше изчислена абстрактно и се оказа невярна. Сега дворът се запазва като трайна основа за доходи и осигурява на селянина кредит, а на кредиторите гарантира изплащането на дълга.

Разбира се, кредиторът не бива да дава неограничено кредит. „Кредитор” и „кредит” идва етимологически от глагола „вярвам” и „имам доверие” - а това ни напомня за личната, отговорност на този, който вярва. Ако обаче, някой селянин не може да посрещне паричните си задължения, макар че това му е било възможно при добро ръководене на стопанството, то Наследственият съд може, по предложение на областния селски водач, да лиши селянина, за постоянно или само временно, от управлението и използуването на наследствения двор, т. е. да го лиши от правото му на селянин.

По същия начин, честта на селянина и вложената в ръцете на областния селски водач и на селския съд власт над лошите и небрежни; собственици осигуряват изпълнението на длъжностите, които селянинът, според закона за наследствения двор, има спрямо напускащите двора наследници: той трябва до пълнолетието да им гарантира прехраната: освен това да им даде известно образование и необходимите средства за създаване възможност на самостоятелно съществуване, при което доходите на двора определят размерите и границите на необходимите за случая суми.

26. Новоизграждането на германското селско съсловие (селячеството)

Законът за наследствения двор обхваща всички селски стопански предприятия, които произвеждат селски хранителни продукти и принадлежат на един самостоятелен собственик, притежаващ качеството на селянин.

Изискванията за принадлежност към селячеството (Bauernfähigkeit) са: германска или сродна по племе кръв, германско поданство, селска чест и способност за стопанисване двора, според установените правила. Където липсва даже едно от тия условия, там не може да става дума за наследствен двор.

Броят на наследствените дворове може да се увеличи по следния начин: когато един имот, чийто собственик не е способен за планомерно стопанисване, или не е германски поданик (напр. е от еврейска кръв), или пък имотът, принадлежи на повече собственици, - стопанството премине в изключително владение на едно лице, което притежава качеството на селянин. Наследствени дворове може да бъдат образувани и чрез разделяне на такова едро земевладение, което обхваща над 125 хектара и вследствие на това, не може да бъде наследствен двор.

За новоизграждането на германското селячество **заселването** има по-голямо значение, отколкото образуването на нови наследствени дворове по пътя на свободното разпореждане със съответните собственици. В тази точка правото на наследствения двор сочи вече непосредствено към бъдещето. Затвореното наследяване на дворовете дава всека година селски синове, които не наследяват своя родов двор и които търсят нова земя. Задача на заселването (вътрешна колонизация) е да се набави земя за тези селски синове. Освен това, като заселници трябва да се имат пред вид такива, хора, които първоначално са били от селски произход, през миналото са работили като полски работници, или и в други професии, но още са си запазили способността за селски живот.

Според закона за наследствения двор, селското съсловие е определено да бъде **извор на свежа кръв** за германския народ. Това включва в себе си една трояка задача:

1. Важно е да се запази в селските наследствени дворове чист селски вид и чрез него, да се продължи северната кръв в нашите селяни.

2. Важно е да се засили дяла на северната кръв у народа ни, като посредством увеличение на селските дворове се даде възможност на други родове със северна кръв да водят селски живот, който както споменахме вече, единствено съответствува на северния човешки тип.

3. Най-сетне, селячеството доставя здравите сили, които вливат свежа кръв в живота на градовете и на другите професии.

В центъра на тази трояка задача стои новоизграждането на германското селско съсловие. То е за заселника началото на един род, които от своя страна трябва да поеме също общата задача на германското селячество. Затова националсоциалистическата аграрна политика обръща особено внимание на заселването. То затваря кръга, който изхожда от единството на кръв и земя, и се връща отново към това единство.

Възраждане на селячеството

Можем да характеризираме настоящото положение по следния начин: обусловеното от капиталистическата система на либерализма и на неговия верен партньор, марксизма, **отвръщане от селячеството** започва да отстъпва място на едно обратно течение, което силно се чувствува, но още не е достатъчно ясно очертано. Общото развитие на това отвръщане, което продължи до войната 1914-1918 година, днес вече е спряло, поне в националистичните и народностни среди, и е заместено с една ярко изразена **селска романтика**. Ценното в нея, за сега, е само това, че тя хвърля мост между отчуждения от селото гражданин. и проблемите на селячеството, с което се дава възможност и на гражданина да обсъжда, с духовно приобщаване, селските проблеми. Ние трябва да бъдем доволни от това състояние до толкова, доколкото от него може да се развие едно душевно разположение, което в една народовластническа Германия, да спечели искреното съдействие на градското население за необходимите възобновителни работи в областта на немското селско съсловие. Това състояние, обаче, ще стане опасно, ако ние, в нашето народно развитие, не излезем извън рамките на тази селска романтика, а предоставим на романтични шарлатани из редиците на безпочвения градски интелектуализъм, лекуването на болното народно тело.

Преди всичко, да не си въобразяваме, че ние като народ първи в световната история преживяваме тази селска романтика. Колкото е сигурно, че всички държави загиваха едва след като попадаха под игото на капитализма - (расовата смърт, „обезсеверняването" на една държава, е до голяма степен последица от капитализма, а не негова предпоставка, нито пък е резултат от войни, както това се твърди винаги, с явно равнодушие към стопанската история, на загиналите народи) - също така е сигурно, че всички тези държави, в момента на пълното им предаване в ръцете на капитализма, са преживявали винаги една селска романтика. Последната е довеждала, в най-благоприятния случай, до повече или по-малко полезни реформи (Сула, Густав Ваза, Мусолини), обаче, е оставала само като сантиментална мода за салоните на градския интелектуализъм. Кой не се учудва, когато узнае, че Рим, под владичеството на Юлий Цезар - (чието съществено историческо дело е в същност само това, че той повери световната римска империя на еврейството и отвори за Ориента всички врати, поради което можем добре да разберем, защо еврейството е плакало три дни и три нощи при трупа на Цезар) - показва вече едно движение, което несъмнено има голяма прилика с нашето артаманско движение? Подходяща литература се е грижела за това, щото в политическите салони на националния Рим да се дебатира най-пламенно върху наследството на „обезнаследените".

Ако искаме да разберем тези връзки и да дойдем до действителни резултати за превъзмогването на погрешното положение, т. е. да достигнем от една селска романтика до **възраждане на селското съсловие**, необходимо е, преди всичко, да се отделят причините от последиците и второ, да не се лекува заболялото тяло чрез лекуване на симптомите, без да се вземе под внимание причината на болестта.

В едно методично изследване стопанската история на цяла редица загинали държави, покойният професор д-р Г. Руланд -- (подробности виж в неговото тритомно съчинение: „Системата на политическата икономия"), - доказва, че причината за загиването на тези държави, е господството на капитализма и че последният се въвежда, прокарва и достига най-сетне до пълно господство винаги по един и същ път: когато изсмуканото и намиращо се в пълно разложение народно тяло не му се вижда вече достойно за понататшното негово

внимание, тогава настъпва моментът, когато народът изчезва от редицата на определящите историята народи, и загива.

Какво е в същност капитализъм, в този смисъл? **Капитализъм е предаването на едно народно стопанство в ръцете на търговията и издигането й до безусловен господар в държавата.**

Жизнеспособността на търговията е в зависимост от движението на благата, т. е. търговията печели от това, че посредничи при движението на произведените блага. Самата търговия, обаче, няма нищо общо нито с производството на благата, нито с тяхната консумация. Търговията само пренася стоката от производителя до консуматора. От това следва, че търговията няма никакъв смисъл до тогава, докато консуматорът на стоките е същевременно и производител на тези стоки, напр., в случай на натурално стопанство. Търговията, обаче, става необходима като посредница в момента, когато поради някакви причини настъпи разделение на труда в производството на стопанските блага. До тук развитието на нещата може да се окачести като здраво; то остава такова и когато разделението на труда в производството на стопанските блага се задържи в рамките на едно народно стопанство, което е чисто автаркично, т. е., произвежда това, което действително се търси. Все пак, такова състояние вече сдържа в себе си една прикрита опасност, която рядко се взима под внимание, именно, че предразположените към производство на стопански блага хора дължат тази си дарба на вродени заложби, от които не се нуждаят предразположените към търговия, т. е., към движението на стопанските блага, хора. С други думи: човек може да бъде напр., отличен търговец на житни храни и въпреки това да няма и понятие от законите на житното производство и на свързаните с това работи, нито пък да бъде предразположен към земеделие. С това идваме до социологичния закон, че всяко народно-стопанско разделение на труда в производството на блага открива жизнени условия за две напълно различни насоки в развитието на човешкото предразположение. Ръка за ръка с развитието на търговията върви възможността за развитието, и с това за размножението, на едно по природа непродуктивно човечество.

Всичко това няма голямо значение, докато търговията бива задържана на местото, което й подхожда, а именно, **да бъде слуга на народното стопанство**, т. е., докато съответното народно стопанство се ръководи от хора, които разбират законите на производството на стопански блага и които ръководят, съзнателно или несъзнателно, народното стопанство съобразно с изискванията на едно самозадоволяващо се стопанство.

В естеството на нещата е, че такова ръководство е противно на търговията, защото то го притеснява и трябва да го притеснява. Съзнателно или несъзнателно, търговията става по този на-чин заклет враг на едно разумно народно стопанство, което действително задоволява стопанските нужди на народа. Търговията няма нужда да съзнава тия неща. Тя инстинктивно ще защити срещу притеснението своите интереси винаги там, където ако премахне това притеснение, може да очаква сигурна печалба. В това състояние и в това настроение, търговията е намирала в историята винаги едно ръководство, което от хилядолетия насам живее от организираното господство на търговията и на пътищата към нея: именно, ръководството на евреите. В момента, когато на еврейството се удава да се свърже с търговията, непродуктивното по природа човечество добива, чрез еврейството, едно целесъобразно за себе си ръководство и надмощие в областта на търговията, върху чиито закони то започва да влияе все по-силно. Еврейството донася със себе си, благодарение на хилядогодишна търговска опитност, традицията на своите методи за борба, които до сега са се оказали в историята като безусловно победоносни.

От този момент започва промяната в народното стопанство на един народ, промяна, чиято насока на развитие се обуславя изключително от следната ръководна мисъл: как и по

какъв начин може да се превърнат всички блага на народа в подвижна стока, за да може да се спечели от „оборота” на стоката и от „посредничеството”. Преследвайки своята цел, еврейството премахна всички връзки, които пречат за мобилизирането на ценностите и то не само по отношение на чисто материални ценности. Всичко биваше разрушавано, дори и светогледи. За тази разрушителна цел се изнамираха най-налудничави теории, само и само да се дойде до желания край: всичко да се направи предмет на търговията.

Тук нямам за задача да разяснявам отделните епохи на това развитие. Достатъчно е за сега да знаем, че успоредно с това издигане на чистата търговия до върховно господство, се извършваше и едно струпване на хора в определени места. Тъкмо тук трябва да се търси причината за увеличението на градовете. Поради съвсем определени причини - които няма да разглеждаме тука, но които се коренят в капитализма - успоредно с това развитие на градовете вървеше и едно прехвърляне на селско население от селото в града. Градът е, обаче, по отношение на заселническата политика, безплоден и във всяко отношение убийствен за расовата народна сила. Но тъй като капитализмът живее от мобилизирането на ценностите, той по този начин ускорява движението от селото към града, и то посредством разпространението на капиталистическите принципи в селското стопанство, които принципи то, поради самото си естество, не понася. **Обезлюдяването на селата я струпването на хора в изкуствено увеличилите се градове, е най-сигурния признак за господството на капитализма.** След това идва, с безусловна сигурност, рухването на съответната държава, щом се сблъска с външно-политически мъчнотии.

Съществено е следното: Колкото повече селото се обезлюдява и колкото повече градовете се уголемяват, толкова повече **градският начин на мислене взема надмощие и слага своя отпечатък върху държавното ръководство**. Градски и селски начин на мислене се различават така основно, защото гражданинът се учи да борави с мъртва материя, докато селянинът се бори с жизнените закони, т. е., с природата, от която трябва да извоюва своите произведения. В този момент от развитието на една държава може да се наблюдава, почти навсякъде в историята, фактът, че гражданите осъзнават опасността на своето държавно състояние и че обмислят, как да се помогне. При това оглеждане за помощ те се стремят инстинктивно, а понякога и съзнателно, към новосъздаването на едно селско съсловие. Това, именно, е времето на селската романтика! Характерно е, че в такива случаи се прави опит да се овладее задачата от гледището на гражданина, т. е., че гражданите се приближават до селячеството по градски начин на мислене - но те само в много редки случаи постигат нещо, понеже не се залавят за злото в основата му. Те не се решават най-напред да сразят върховното господство на търговията над народното стопанство, да въведат здрави народно-стопански принципи и да преобразят цялото народно стопанство в стопанство автаркично, т. е. организирано само за задоволяване нуждите на народа.

Последното, обаче, има една предпоставка: прехраната на хората, които искат и трябва да творят. Не ще и дума, че никой човек не може продължително време да дава стопански и културни постижения, без да приема храна. Затова **осигуряването на прехраната в една държава, посредством планомерно автаркично стопанство, предпоставката на всички народостопански обсъждания**. За една народна държава това означа чисто и просто, че тя трябва да осигури своя прехрана от собствената си земя, за да не зависи от чужбина в тази жизнено-важна област. Ако обсъдим по-дълбоко, ще видим, че в едно национално-изградено и ръководено народно стопанство - земеделието, като пазител, гарант основа на народната прехрана, не е част от това народно стопанство, а е неговата предпоставка. С други думи: **Положението на земеделието една държава е винаги най-сигурният признак за това, дали господствува капитализмът или планомерно-ръководено автаркично стопански дава своя отпечатък върху цялото народно стопанство.**

Не е случайност, нито е резултат на някаква странна икономическа теория, фактът, че доваряващият се само на себе си и на своята държава Фридрих Велики съзираше в земеделската политика на Прусия, оста на всички свои народностопански обсъждания. А Райхът, в периода от канцлера фон Каприви (уволнението на Бисмарк) до канцлера Брюнинг, се отличава една смайваща слепота спрямо всяка разумна политика.

Ако искаме да създадем една истинска родна държава, трябва да я изградим въз основа на земеделието и след това, да включим народното стопанство индустрията и търговията съобразно с действителната нужда от тях.

Една такава държава ще трябва да се съобразява, на първо място, със законите на селското стопанство (земеделието), ако иска да постигне нещо и по възможност, не ще възложи тази задача на градските интелектуалци. Обаче, след като една такава държава е вече създадена, от само себе си изникват известни закони за изграждането на нейния вътрешен пазар, както и за целия й вътрешен строеж изобщо също и нейното отношение към пространството, в което тя се намира, следва известни закони, от което път може да се изведе нейната външна политика.

*
* *

Ние се намираме още в състояние на селска романтика, понеже сме станали един огражданен народ, който обаче, е разбрал, че гибелта му е неизбежна, ако селячеството му бъде унищожено. И както винаги в историята, така също и днес, биват хвалени и препоръчвани рецепти за премахване на злото, които изникват предимно от един градски интелектуализъм, при което обаче, тези градски интелектуалци не забелязват, че лекуват симптомите, вместо да хванат злото в неговия корен. Те вярват, че могат да унищожат злото с Шреберови градини и самостоятелни собствени жилища, с малки нови селища и селска романтика, с вегетарианство и телесна култура, с китара и боси крака (туризъм), без да забелязват сатанинското зъбене на капитализма, за който е добре дошло, ако хората се наредят в неговата система по такъв здрав и уютен начин. Но в края на краищата, с тези средства не се постига нищо, докато не се срази господството на капитализма, защото с всички гореизброени мероприятия не може да се спре обусловеното от капитализма мобилизиране на всички блага. Следователно, упадъкът само се спира за известно време и то с голяма мъка, без да може да бъде отстранен.

Днес хората си представят всичко много лесно. Казват си: индустриализирането създаде града и неговите антисоциални отношения, следователно, достатъчно е нездравите градски условил да се превърнат в здрави селски условия, и всичко ще бъде в ред! Явно е, че тук „индустриализирането” се схваща като един вид природно явление и се взема като дадено вече развитие. Но индустрията не расте и не е израсла, както минзухарите в полето! Една индустрия трябва най-напред да има позволението да се учреди, а после да може да се развие - позволението е работа на правото, а „моженето” е работа на парите. Ето защо, индустриализирането на Германия не е паднало като никаква природна случка от небето, но най-напред старо-германското стопанско право е трябвало да бъде изменено така, щото капитализмът да може лесно да се справи с него и то така, че никакви правни прегледи да не пречат вече за основаването на индустрии. А след това, с благосклонната помощ на тогавашните световни банкери, в тези индустриални предприятия бяха вложени намиращите се на разположение пари в други държави, особено във Франция и Англия (спестени пари на тамошната средна класа). Първото, т. е., изменението на правото, ние дължим на Харденберг, второто, обаче и най-главно - на любезните старания на еврейската банкерска къща Ротшилд. Резултатът от всичко това беше - либералистичното развитие на стопанството през XIX век - днешният хаос. Държавници като фрайхер фон Щайн

предсказаха това гибелно развитие до най-малки подробности. Затова и говорим все още с голямо „уважение” за „великия” реформатор Харденберг! Може би някой от благосклонните ни читатели ще се реши най-после да избегне за в бъдеще обичайния израз „Щайн-Харденбергови реформи”, понеже тоя израз е сам по себе си едно противоречие, ако човек познава напълно противоречивите реформаторски намерения на Щайн и Харденберг.

Който желае едно възраждане на германското селячество, трябва да си даде труд да обмисли хладнокръвно и ясно законите на народостопанската логика и тогава да ги приложи. Въз основа на възроденото селячество, премахването социалните злини на града в германската държава трябва да бъде логично въздействие на здравия народостопански строеж - тогава само работнически квартали и собствени жилища ще бъдат естественият резултат от тази изградена върху принципите на труда, а не на търговията, държава. Работнически квартали и собствени жилища ще са тогава последствие на стопански разум и на социален мир, а не тяхна причина.

Който не иска и не може да разбере това, той е и остава селски романтик: той си остава вкаменен в тази идеология, колкото и да се мисли за „реалполитичен” и „практичен” човек. Един такъв романтик е, при известни обстоятелства, по-опасен за заздравяването на германския народ, отколкото някой напълно равнодушен към тия неща гражданин, защото мечтателя само отклонява, при дадени обстоятелства, погледите на пробудилите се германци от корена на злото и допуска да се създаде опасното мнение, че злото може да се овладее с удобни компромисни средства.